

SAKSVEDLEGG sak 25/18

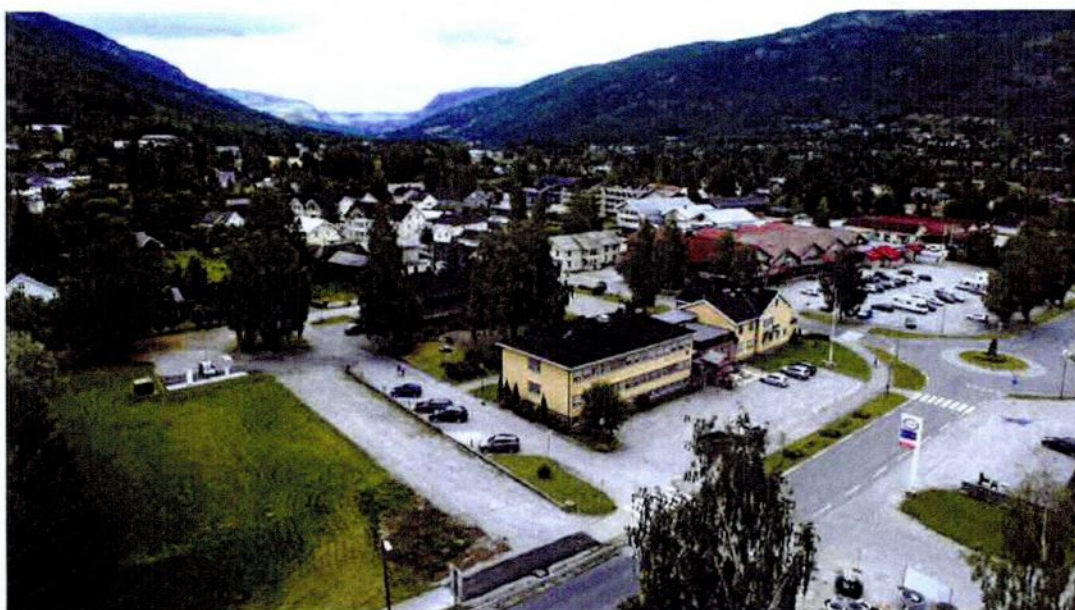
NES KOMMUNESTYRE

Dato: 08.05.2018

Eierskap og samarbeidsløsninger i Nes kommune

Innholdsfortegnelse	
Innholdsfortegnelse	2
Innledning.....	4
Bakgrunn	4
Kommunens realverdier	4
Ulike organisasjonsformer/eierskapsløsninger	5
Aksjeselskaper (AS)	5
Interkommunale selskap (IKS)	5
Interkommunalt samarbeid	6
Stiftelser; ideelle og private	6
Andre samarbeidsløsninger	6
Nes kommunes eierinteresser i aksjeselskap.....	7
KLP – kommunal landspensjonskasse	7
Hallingdal Kraftnett AS	8
Vinn AS Hallingdal	9
Nesbyen Turist- og Næringsservice AS	10
Nes kommunes deltakelse i interkommunale selskap IKS	12
Hallingdal Renovasjon IKS	12
Kommunerevisjon IKS	13
PPT og OT i nedre Hallingdal IKS	14
Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS	14
Kommunenenes opplæringskontor i Buskerud IKS	15
Vestviken 110 IKS	15
Hallingdal Brann- og redning IKS:	16
Interkommunalt samarbeid i henhold til kommuneloven §27 og §28	17
Styret for skatteoppkreveren i Hallingdal	17
IKT Hallingdal	17
Stiftelser	18
Stiftelsen Buskerudmuseet	18
Buskerud Teater	18
Nesbyen Frivilligsentral	18
Stiftelsen Norges vakreste Terrensykkelopplevelse	19
Andre samarbeid:	20
Regionrådet for Hallingdal	20
Hallingdal Etablerersenter	20
Landssammenslutningen av vasskraftkommuner (LVK)	21

Eierskapsmelding Nes kommune

Forum nye Bergensbanen	21
Hallingdal brannkasse – medlemmer til skadeforebyggende råd	21
Kommunes kraft ressurser	21
Vardar AS.....	21
Nes kommunes overskuddslikviditet	22
Vedlegg.....	23
Vedlegg 1 Forklaring nøkkeltall	23
Vedlegg 2 Oversikt bank- og forsikringsavtaler.....	25
Vedlegg 3 Oversikt over Nes kommunes eiendommer og skoger	26

Innledning

Bakgrunn

Det er blitt vist til at Nes kommune ikke har vedtatt eierskapsmelding. Eierskapsmelding er en oversikt over kommunens eierandeler og deltakelse i selskap, stiftelser og forskjellig type samarbeid. På bakgrunn av blant annet en del enkeltsaker og lovendringer har det blitt stilt strengere krav til hvordan kommunesektoren utøver eierskap.

Ved å få på plass eierskapsmeldingen vil Nes kommune ha et helhetlig grunnlag for sin eierskapspolitikk. Dette vil også gi et konkret og klart budskap fra kommunen som eier om hvilke krav man stiller og hvilke forventninger men har til det enkelte selskap. Ved utarbeidelse av dette dokumentet er det hentet opplysninger fra tilsvarende utredninger gjort av blant andre Hol, Ål og Vegårshei kommune.

Kommunens realverdier

Kommunens realverdier kan grovt deles inn i fire kategorier:

Eierskap og samarbeid i bedrifter/virksomheter.

Bygninger, eiendom, anlegg og tomter.

Infrastruktur innen vann og avløp.

Finansielle verdier og rettigheter.

Denne meldingen vil i hovedsak omhandle første punkt, samt en oversikt over de samarbeidsarenaene kommunen deltar på.

Det legges også ved oversikt over kommuneskoger, kommunal veggrunn samt øvrig kommunal eiendom.

Nes kommune har i all hovedsak lagt til grunn politisk eierskap i de selskapene de er involvert i. Selskapene genererer i liten grad økonomisk utbytte til kommunen. Motivene bak eierskap har i første rekke vær næringspolitiske, eller for å tilgodese/løse egne kommunale behov. Valg av eierskapsform, har i noen grad sammenheng med hvilken type eierskap en definerer det konkrete selskap under. I det følgende er det kort skissert opp de forskjellige eierskapsformer/samarbeidsløsninger som er aktuelle i denne sammenheng.

Eierskap og deltakelse i ulike samarbeid krever ofte en representasjon fra eiere og deltakere. Det er imidlertid viktig å vurdere nødvendigheten av om kommunen skal ha et medlem i styret. Ved behandling av saker tilknyttet eierskapet/deltakelsen vil kommunens representant i styret være inhabil.

Kommunens representant i generalforsamlinger m.m. Hjemmel: Kommuneloven §9.

Hvor ikke andre er valgt, representerer Ordfører i Nes kommune i styrer, årsmøter, generalforsamlinger mv. Slik delegasjon kan delegeres videre ved fullmakt.

Medlem: Ordfører. Varamedlem: Varaordfører.

Se også oversikt over nemnder, styrer og råd for inneværende periode på kommunens hjemmeside.

Ulike organisasjonsformer/eierskapsløsninger

Aksjeselskaper (AS)

Begrenset ansvar for deltakerne

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere eiere. Denne selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom en ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere.

Et aksjeselskap skal ha en minste aksjekapital på kr. 30.000,-, og må til enhver tid ha en forsvarlig egenkapital. Et særtrekk ved aksjeselskapsformen er at deltakerne ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser, med mindre dette er særskilt avtalt. På den annen side rår ikke eierne fritt over selskapets inntekter og formue.

Ønsker aksjeeierne å trekke midler ut av selskapet, må dette skje etter nærmere regler i aksjeloven for utdeling av utbytte, nedsetting av aksjekapitalen eller oppløsning av selskapet.

Eierskapet utøves gjennom generalforsamlingen

Gjennom generalforsamlingen kan eierne gjennom vedtekter, instruksjoner og andre generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leders ledelse av selskapet. Det er generalforsamlingen som velger styret.

Selskapet ledes av et styre og en daglig leder. Styret har det overordnede ansvaret for forvaltningen av selskapet og for at det drives i samsvar med selskapets formål og innenfor rammen av lovgivningen og selskapets vedtekter og instruksjoner fastsatt av aksjonærene gjennom generalforsamlingen. Daglig leder står for den daglige ledelsen av selskapets virksomhet, og skal i denne forbindelse følge retningslinjer og pålegg styret har gitt.

Interkommunale selskap (IKS)

Samarbeid mellom flere kommuner og/eller fylkeskommuner kan organiseres som interkommunalt selskap (IKS). Deltakere i IKS kan være kommuner, fylkeskommuner og andre IKS. Interkommunale selskaper er egne rettssubjekter som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene.

Hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for sin andel av selskapets samlede forpliktelser.

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet.

Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Lovens bestemmelser medfører at deltakerkommunene har en større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir deltakerne i et aksjeselskap.

En eier kan med 1 – ett – års skriftlig varsel ensidig si opp sitt eierskap etter reglene i lov om interkommunale selskaper §30.

Interkommunalt samarbeid

Kommunelovens § 27 har regler om samarbeidsavtaler mellom kommuner og/eller fylkeskommuner når samarbeidet er organisert med eget styre. Kommunelovens §27 gjelder bare for samarbeid som ikke er organisert som eget rettssubjekt. Styret for et interkommunalt samarbeid må tildeles en viss selvstendig avgjørelsesmyndighet, men den må begrenses til avgjørelser som angår virksomhetens drift og organisering. Det bør derfor utarbeides vedtekter for et slik interkommunalt samarbeid.

Det meste av interkommunalt samarbeid for øvrig foregår etter «vertskommunemodellen», kommunelovens §28. Det vil si at en kommune har driftsansvaret og budsjettansvaret mot at de øvrige kommuner refunderer utgifter etter en vedtatt samarbeidsmodell. Det er ofte opprettet et rådgivende organ av de deltagende kommuner, et organ som ikke har styringsrett.

Stiftelser; ideelle og private

En stiftelse er en formuesverdi som stifterne har avsatt for å fremme et nærmere fastsatt formål. Stiftelser anvendes ofte ved virksomhet av ikke-økonomisk karakter, spesielt med et sosialt eller kulturelt formål.

Kommuner kan alene eller sammen med andre opprette stiftelser. Stiftelser er egne rettssubjekter, men har ingen eiere («stiftelsen eier seg selv»). Kommunen har derfor ingen styringsrett over stiftelser, og kan ikke hente ut midler fra stiftelser.

Stiftelsen ledes av et eget styre.

Andre samarbeidsløsninger

I tillegg til det som er nevnt over, er det opprettet og opprettes det mer eller mindre varige samarbeidsløsninger, hvor kommunen eventuelt betaler inn en årlig deltakeravgift, eller en avgift for en avgrenset periode.

Nes kommunes eierinteresser i aksjeselskap

KLP – kommunal landspensjonskasse

KLP er et konsern, men settes likevel under dette punktet. Definisjonen på et konsern: To eller flere rettslig selvstendige selskaper som reelt utgjør en enhet ved at et selskap (morselskapet) har bestemmende innflytelse over ett eller flere andre selskaper (datterselskapet). Morselskapet vil da ofte benytte sin posisjon til å lede datterselskapene som en organisatorisk enhet. Morselskapet må her være et norsk aksjeselskap, og et konsern foreligger når dette har bestemmende innflytelse over ett eller flere andre selskaper. KLP er et morselskap med 9 ulike datterselskaper.

Selskapsmedlemmene (eierne) i KLP er alle kunder som har offentlig tjenstepensjonsordning i selskapet (kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og selvstendige virksomheter tilknyttet offentlig sektor).

KLP er kommunens pensjonsleverandør, og tilbyr også forsikrings- og banktjenester til ansatte i offentlig sektor. KLP skal altså levere trygge og konkurransedyktige finans- og forsikringstjenester til offentlig sektor og virksomheter med tilknytning til denne, og deres ansatte.

Alle som etablerer avtale om offentlig tjenstepensjon i KLP skyter inn et egenkapitalinnskudd. Dette innebærer at kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og bedrifter med offentlig tjenstepensjon i KLP også er eier av selskapet. Alle verdiskapning som skjer i selskapet skal komme eierne til gode.

Styringssystemene i KLP skal sikre at det overordnede målet om å skape verdier for selskapets kunder skjer på en økonomisk effektiv og samfunnsmessig ansvarlig måte.

Formål: Selskapets formål er å ivareta medlemmenes behov for tjenstepensjonsordninger. Selskapet kan også enten selv eller gjennom deltakelse i andre selskaper tilby andre pensjons- og forsikringsprodukter, og kan delta i eller drive enhver virksomhet som naturlig henger sammen med forsikringsvirksomhet og enhver annen virksomhet som er tillatt for livsforsikringsselskaper, herunder administrasjon og forvaltning av pensjonskasser.

Kommunal representasjon: Representasjon på eiermøter.

Kommunens økonomiske engasjement: Egenkapitalinnskudd.

Nøkkeltall:	2016	2015	2014
Totalrentabilitet	0,4	0,9	0,2
Resultat av driften	3,48	8,8	1,3
EK rentabilitet før skatt	8,3	23,9	5,9
Likviditetsgrad	3,05	2,98	3,01
Egenkapitalandel	4,7	4,3	3,6
Gjeldsgrad	20,43	22,36	26,82

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Hallingdal Kraftnett AS

Eiere og eierandel: Nes kommune 16,94% (Hol 29,89%, Ål 24,91%, Gol 21,92%, Flå 5,98%, Hemsedal 0,36%)

Formål: Arbeide for en sikker, økonomisk og rasjonell overføring av el-kraft i konsesjonsområdet. Selskapet skal videre arbeide for en god energi- husholdning både i eget nett og hos kunder. Hallingdal Kraftnett AS kan delta i annen forretningsvirksomhet som hører naturlig inn under eller er beslektet med virksomheten.

Hallingdal Kraftnett AS er ett nettselskap som primært driver overføring (distribusjon) av strøm.

Styreform og organer: Styret består av 7 medlemmer med personlige vararepresentanter. Generalforsamlingen velger eiernes representanter til styret. Det velges en representant fra hver av kommunene Hol, Ål, Gol, Nes og Flå. Eierkommunene kan nominere sine kandidater for generalforsamlingen. Generalforsamlingen velger styrets leder og nestleder. 2 av styrets medlemmer med vararepresentanter velges av og blant de ansatte.

Så lenge aksjonæravtalen ikke endres er eierskapet politisk motivert. Endring av aksjonæravtalen forutsetter at det gjøres likelydende vedtak hos alle eierne.

Kommunens representasjon: En representant i styret.

Rapporteringsrutiner: Kommunen v/Ordfører får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med generalforsamlingen.

Kommunens økonomiske engasjement: Kommunen har ikke noe direkte økonomisk engasjement i selskapet. Selskapet er selv ansvarlig for sine disposisjoner.

Nøkkeltall:	2016	2015	2014
Totalrentabilitet	6,3	2,8	1,6
Resultat av driften	14,9	6,2	2,2
EK rentabilitet før skatt	7	3,1	1,4
Likvidetsgrad	2,22	1,97	2,11
Egenkapitalandel	90,2	90,8	91,9
Gjeldsgrad	0,1	0,1	0,1

Kommunens eierstrategi: Hallingdal Kraftnett AS er et nettselskap. Nes kommune og de øvrige eierne har inngått aksjonæravtale hvor det bl.a. framgår at det ikke skal tas ut utbytte fra selskapet.

Nes Kommune ønsker å bruke sin eierandel til å påvirke tjenester fra HKN samt via deres eierandeler i underselskaper til befolkningen og næringslivet. Nes Kommune ser positivt på videre utbygging av fiber i Hallingdal.

Hva kan vi bruke HKN til av ny utvikling i Hallingdal. For eksempel gratis gjestenett og el-bil ladestasjoner i Nesbyen sentrum og de andre kommunene i Hallingdal.

Datterselskap: Hallingdal Trepellets AS (HKN 30,78%), Hallingkonsult AS (HKN 81,82%)

Vinn AS Hallingdal

Eiere og eierandeler: Nes kommune 12% (Hol 28%, Gol 28%, Ål 24%, Hemsedal og Flå 4%)

Formål og sentrale arbeidsoppgaver: Vinn har som formål å legge til rette for aktiv arbeidsdeltakelse.

Vinn skal drive arbeidsrelatert veiledning og opplæring og bidra til arbeidsinkludering for personer i Hallingdal som av ulike grunner står uten arbeid, står i fare for å falle ut av arbeidslivet eller har usikre muligheter til arbeid.

Styringsform og organer: Styret består av 5 representanter med personlige vararepresentanter. Generalforsamlingen velger 4 representanter fra eierkommunene med 4 vararepresentanter i nummer rekkefølge. 1 representant med vararepresentant velges av og blant selskapets ordinært fast ansatte. Valgperioden er 2 år. Styrets leder og nestleder velges for ett år. Generalforsamlingen velger valgmemnd. Valgperiode er 1 år. Det skal holdes valg på hver ordinær generalforsamling.

Selskapet er viktig for Nes kommune slik at vi kan tilby tilrettelagte arbeidsplasser for våre innbyggere som har behov for dette. Eierskapet er et arbeidsmarkedstiltak.

Som arbeidsmarkedsbedrift har Vinn AS ikke lov til å betale utbytte til sine eiere.

Reserverte kontrakter: I anskaffelsesforskriften §16-9 fremkommer det at oppdragsgiver kan begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere personer med nedsatt funksjonsevne eller vanskeligstilte personer i arbeidslivet. Adgangen til å reservere kontrakter gjelder for alle typer kontrakter og kan også benyttes for anskaffelser etter forskriftens del I.

Kommunens representasjon: Tre av eierkommunene har til enhver tid representant i styret.

Rapporteringsrutiner: Kommunen v/Ordfører får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med generalforsamlingen.

Kommunen har 3 plasser i VTA – varig tilrettelagt arbeid- samme antall plasser som aksjer i VINN. Disse plassene forplikter Nes kommune for ved å betale 35% kommunalt tilskudd (ref. avtale med eierkommunene).

Nes kommune kan til tider kjøpe flere tilrettelagte arbeidsplasser for innbyggerne sine, dersom det er behov for det. Kommunen har for øvrig ikke noe direkte økonomisk engasjement i selskapet. Selskapet er selv ansvarlig for sine disposisjoner.

Nøkkeltall:	2016	2015	2014
Totalrentabilitet	4,7	0,8	1,7
Resultat av driften	3	0,2	0,9
EK rentabilitet før skatt	7,1	0,1	1,4
Likviditetsgrad	2,69	2,64	2,53
Egenkapitalandel	58,8	55,4	55,4
Gjeldsgrad	0,7	0,8	0,8

Kommunens eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Nesbyen Turist- og Næringsservice AS

Eiere og eierandeler: Nes kommune 30%, medlemmer 70%.

Formål: Selskapet skal hovedsakelig arbeid med følgende oppgaver:

Utvikle og synliggjøre reiselivstilbud og – aktiviteter.

Profilere selskapets eiere og yte tjenester overfor dem

Øke handel og antall overnattinger

Drift og utvikling av Turistkontoret

Enkelte spesifiserte næringsoppgaver for Nes kommune (knyttes opp mot det årlige driftstilskudd fra kommunen)

Selskapet skal også være et forum for næringsdrivende og arrangere møter/seminar som har allmenn interesse. Selskapet vil være bindeleddet mellom Nes kommune og næringslivet i Nes.

Sentrale arbeidsoppgaver: Se under formål.

Styringsform: Styret består av fem medlemmer og to varamedlemmer.

Kommunens representasjon: En representant i styret.

Etablerte rapporteringsrutiner: NTN holder dersom ønskelig årlig gjennomgang av årsrapport i kommunestyret.

Kommunens økonomiske engasjement: Driftstilskudd for 2016 kr. 600.000,- samt kr. 200.000,- fra kommunalt næringsfond til drift av Meteorittparken Gardnos.

Nøkkeltall:	2016	2015	2014
Totalrentabilitet i %	14,5	-7,8	20,5
Resultat av driften i %	5,3	-3,6	7,1
EK rentabilitet før skatt i %	92,7	-166,7	500
Likviditetsgrad	1,39	1,06	1,39
Gjeldsgrad	1,9	148,6	8,7

Eierstrategi: NTN skal være bindeleddet mellom Nes kommune og næringslivet og har hovedoppgaver som følger: Utvikle og synliggjøre reiselivstilbud og aktiviteter. Øke handel og antall overnattinger. Drift og utvikling av Turistkontoret.

Nes kommunes deltakelse i interkommunale selskap IKS

Hallingdal Renovasjon IKS

Eiere og eierandeler: Nes kommune 15,22% (Ål 20,9%, Gol 20,2%, Hol 19,65%, Hemsedal 9,82%, Krødsherad 9,64, Flå 4,56%).

Formål: Hallingdal Renovasjon IKS skal ha som formål å drive innsamling og handtering av husstandsavfall, næringsavfall og slam med grunnlag i selvkostprinsippet. For husholdningsavfall har kommunene monopol på tjenestene, mens det for næringsavfall er fri konkurranse. I samarbeid med de

andre Hallingdals kommunene og Krødsherad har kommunen opprettet Hallingdal Renovasjon IKS som tar seg av de lovpålagte oppgavene. Denne virksomheten finansieres etter selvkostprinsippet. Det betyr at denne delen av virksomheten skal gå i null og ikke omfattes av noe avkastningskrav. Det er viktig at ingen deler av den konkurranseutsatte delen av virksomheten belastes selvkostområdet. Dette er bakgrunnen for opprettelsen av datterselskapet Retura ValHall AS som tar seg av innsamling av næringsavfallet. Eierskapet er politisk motivert.

Sentrale arbeidsoppgaver: Hallingdal Renovasjon IKS skal tilby sluttbehandling av avfall fra Hallingdal, Krødsherad og nærliggende områder.

Selskapet skal også opprette og drive aksjeselskap innen forretningsområder, etter vedtak i Representantskapet. Selskapet kan være eierkommunene sin utøvende kontrollmyndighet for næringsavfall.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Representantskapet har 14 medlemmer, slik at hver deltaker velger 2 medlemmer med personlige varamedlemmer. Den enkelte deltaker velger sine medlemmer til representantskapet for kommunestyreperioden. Kommunelovens §§ 14-16 gjelder for deltakernes valg av medlemmer. Representantskapet velger selv leder og nestleder for 2 år om gangen. Deltakerkommunene har instruksjonsmyndighet overfor sine medlemmer til representantskapet.

Selskapet skal ha et styre på 7 medlemmer, inklusiv en representant for de ansatte.

Styremedlemmer og varamedlemmer, styret sin leder og nestleder blir valgt av representantskapet for 2 år om gangen. Før valget skal deltakerne komme med forslag til representanter til styret. De ansatte velger sin representant i fellesmøte.

Medlemmer av representantskap eller daglig leder kan ikke være medlem av styret.

Kommunens representasjon: I representantskapet møter ordfører og et medlem fra kommunestyret.

Etablerte rapporteringsrutiner: Kommunen v/Ordfører får tilsendt årsberetning/regnskap i forbindelse med representantskapsmøte.

Kommunens økonomiske engasjement: Nes kommune kjøper tjenester av selskapet som igjen dekkes av forbrukerne etter selvkostprinsippet.

Nøkkeltall:	2016	2015	2014
Totalrentabilitet i %	0,5	2,6	1,4
Resultat av driften i %	0,5	3,4	2
EK rentabilitet før skatt	-103,8	59,2	-134,1
Likviditetsgrad	1,54	1,99	0,66
Egenkapitalandel	2,1	-0,2	3,3
Gjeldsgrad	46	-588,7	29

Kommunens eierstrategi: Nes kommunes eierstrategi er at privat avfall skal samles inn på en mest mulig miljøvennlig måte. Etter forurensingsloven er norske kommuner pålagt et ansvar for innsamling og behandling av forbruksavfall og håndtering av spesialavfall. Selskapet skal også drive produksjon og salg av energi basert på forbrenning av avfall og andre fornybare ressurser.

Selskapet skal være en pådriver for ei positiv miljøretta utvikling innafor forretningsområdet, og bidra aktivt til utvikling av Hallingdal som en «Grøn Region».

Datterselskap: Retura Val-Hall AS (Hallingdal Renovasjon 50%)

Kommunerevisjon IKS

Eiere og eierandel: Nes Kommune deltaker med 8,33% andel sammen med Etnedal, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Nord-Aurdal, Sør-Aurdal, Vang, Vestre-Slidre, Østre-Slidre og Ål.

Formål: Selskapet skal tilby revisjonstjenester for og før tilsyn med kommuner med tilhørende kommunale foretak og interkommunale selskap hvor kommunerevisjonen kan være revisor, i henhold til de til enhver tid gjeldende bestemmelser og tilhørende forskrifter om revisjon og kontrollutvalg. Selskapet skal også tilby revisjonstjenester til andre foretak og institusjoner hvor kommunerevisjonen kan være revisor. Selskapet kan inngå gjensidig forpliktende samarbeidsavtale med andre interkommunale selskap med tilsvarende formål som kommunerevisjonen IKS.

Sentrale arbeidsoppgaver: Revisjonstjenester og sekretariat for kontrollutvalg.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Representantskapet velger et styre på 6 medlemmer inkludert styreleder og nestleder fra 6 av de samarbeidende kommuner. Det enkelte kommunestyre velger selv sine medlemmer med personlige vararepresentanter.

Kommunens representasjon: I representantskapet er kommunen representert ved leder i kontrollutvalget.

Etablerte rapporteringsrutiner: Representantskapet behandler og fastsetter regnskap, vedtar budsjett og økonomiplan.

Kommunens økonomiske engasjement: Kommunen kjøper revisjonstjenester og råd/veiledning fra selskapet.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

PPT og OT i nedre Hallingdal IKS

Eiere og eierandeler: Nes kommune hadde pr 01.01.2014 20,96% eierandel. Gol 30,11%, Hemsedal 15,22%, Flå 6,44%, BFK 27,27%.

Formål: Selskapet tjener kommunen og fylkeskommunens 1. linjetjeneste innenfor fagfeltet pedagogikk og utviklingspsykologi.

Sentrale arbeidsoppgaver: Selskapets ansvar omfatter barn og ungdom med særskilte behov i barnehagealder, på grunnskolenivå og videregående opplæring samt voksenopplæring. Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) og Oppfølgingstjenesten (OT) i nedre Hallingdal IKS har ansvar for, og ivaretar oppgaver overfor alle elever i begge de to videregående skolene i Hallingdal. Selskapet er gjennom OT også ansvarlig for elever som av ulike grunner ikke er i videregående opplæring. Selskapet ser det som sin oppgave å medvirke til den pedagogiske og utviklingspsykologiske kompetansen i kommunene og fylkeskommunen ved å komplettere den fagkunnskapen som barnehager og skoler har.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Representantskapet oppnevner styret.

Kommunens representasjon: Kommunestyret i de deltakende kommuner oppnevner ett medlem og en personlig vara hver.

Etablerte rapporteringsrutiner: Kommunen v/Ordfører får årsberetning/regnskap i representantskapsmøte.

Kommunens økonomiske engasjement: Tilskudd for 2017 og 2018 kr. 1.775.748,-.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Interkommunalt arkiv for Buskerud, Vestfold og Telemark IKS

Eiere og eierandeler: Nes kommune er deltaker med 1,13% sammen med 43 andre kommuner i Buskerud, Vestfold og Telemark.

Formål: Formål med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for eierne samt selge kompetanse og arkivtjenester til andre. Selskapet skal kunne fungere som fylkesarkiv for deltakende fylkeskommuner, og skal kunne motta privatarkiv. Selskapet skal følge Lov om arkiv og forskrifter om offentlige arkiv.

Sentrale arbeidsoppgaver: Drift av arkiv.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Selskapet har tre organer: Representantskapet, styret og daglig leder.

Kommunens representasjon: Kommunene skal ha et medlem i representantskapet.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Kommunenes opplæringskontor i Buskerud IKS

Eiere og eierandeler: Deltakerne i selskapet er Buskerud Fylkeskommune og kommunene Flesberg, Flå, Gol, Hemsedal, Hol, Hurum, Kongsberg, Krødsherad, Lier, Modum, Nedre Eiker, Nes, Nore og Uvdal, Rollag, Sigdal og Ål. Eierandelen er beregnet ut fra antall 1000 innbyggere, men korrigert etter en formel slik at fylkeskommunen ikke får 50% eierandel.

Formål: Kommunenes opplæringskontor i Buskerud skal være et samarbeids- og serviceorgan for medlemsbedriftene og ha ansvar for planlegging og koordinering av fagopplæring for disse, i tråd med gjeldene lover og forskrifter. Opplæringskontoret skal være organisert som en ideell, ikke økonomisk organisasjon. Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud skal påse at opplæringen skjer i samsvar med de til enhver tid gjeldene læreplaner for fagene. Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud skal også organisere faglig relevante kurs og opplæring for medlemmene og lærlingene.

Sentrale arbeidsoppgaver: Se under formål.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Representantskapet består av ett medlem per deltaker. Deltakerne velger representantskapsmedlem for 4 år av gangen.

Representantskapet konstituerer seg selv og velger selv sin leder og nestleder.

Representantskapsmedlemmene har stemmerett i representantskapet tilsvarende antall eierandeler i Kommunenes Opplæringskontor i Buskerud IKS.

Styret: selskapet skal ledes av et styre på 6 representanter med personlige varerepresentanter. To av disse seks representantene med vararepresentant skal velges av og blant lærlingene i lærlingeforumet. Styret skal føre løpende tilsyn med virksomheten og har ansvar for at pålagte oppgaver utføres i henhold til lov, forskrifter og eventuelle pålegg. Styret fatter vedtak med alminnelig flertall. Ved votering i styret teller hver stemme likt.

Kommunens representasjon: Kommunen har en representant i Representantskapet.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Vestviken 110 IKS

Eiere og eierandeler: Nes Kommunes eierandel 0,7% ansees ikke som vesentlig, derfor en kort presentasjon. Eiere ellers er Vestfold IK Brannvesen IKS, Drammen, Sandefjord, Larvik, Ringerike, Kongsberg, Lier, Nedre Eiker, Hallingdals- og Numedalskommunene samt mindre kommuner ellers i Buskerud og Vestfold.

Formål: Vestviken 110 IKS skal ivareta samfunnets behov for profesjonell, samordnet og kostnadseffektiv nødalarmring ved brann og ulykker, akutt forurensning og andre kriser gjennom et regionalt samarbeid i brannvesenet og andre nødetater.

110 sentralens geografiske virkeområde vil primært være Buskerud og Vestfold fylker. Selskapet vil være åpen for utvidelse av dekningsområdet inn i andre regioner dersom det er ønskelig, og forenelig med gjeldene retningslinjer for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB).

Selskapets formål er å dekke kommunenes behov, plikter og oppgaver i forbindelse med «forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen» §4-5, §4-6, §4-7 og §6-3.

Sentrale arbeidsoppgaver: Lovpålagte nødalarmtjenester (110), automatisk brannalarmer tilknyttet 110 sentral etter Brannloven med forskrifter, plan- og bygningsloven med forskrifter og etter vedtak fattet

Eierskapsmelding Nes kommune

av lokale politiske utvalg/nemnder. Utalarmering og kommunikasjon med stedlig brannvesen. Avtaler knyttet til nødalarmsrelaterte tjenester. Dokumentasjon av innsatser.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Kommunestyret oppnevner sin representant i representantskapet.

Kommunens Representasjon: En representant med vararepresentant velges for 4 år og følger kommunevalgperioden.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Hallingdal Brann- og redning IKS:

Eiere og eierandeler: Eiere er Ål (23,4%), Gol (24,2%), Hemsedal (20,9%), Nes (18,4%) og Flå kommune (13,1%).

Formål/sentrale arbeidsoppgaver: Kommunene har inngått avtale med formål om å ha en felles brann- og redningstjeneste, jfr brannvernloven §9, andre ledd.

Selskapet skal ha ansvar for, og myndighet til å ivareta kommunenes forpliktelser etter brannvernloven med tilhørende forskrifter, med unntak ifølge loven selv. Selskapet skal treffe vedtak om å delegere myndighet til daglig leder/brannsjef.

Selskapets oppgaver skal til enhver tid være i samsvar med de til enhver tid gjeldende lover og forskrifter.

Kommunen kan legge annet arbeid til selskapet så langt dette ikke svekker selskapets evne til å gjennomføre oppgavene etter brannvernloven §11. På samme vilkår kan selskapet ta på seg andre oppgaver innenfor fagområdet, utover det som er lovpålagt.

Styringsform og organer: Representantskapet er selskapets øverste organ. Kommunestyret i hver deltaker kommune oppnevner en representant med personlig varamedlem til representantskapet.

Styret skal ha 7 medlemmer. Representantskapet skal velge 5 styremedlemmer med personlige varamedlemmer. 2 av medlemmene med personlige varamedlemmer skal være valgt av og blant ansatte i selskapet. Representantskapet velger leder og nestleder.

Kommunes representasjon: Kommunen velger representant til representantskapet.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Interkommunalt samarbeid i henhold til kommuneloven §27 og §28

Styret for skatteoppkreveren i Hallingdal

Hjemmel: Kommunallovens § 27

Det skal velges 2 medlemmer og 2 varamedlemmer. For å ivareta rettsikkerheten skal det og oppnevnes felles klagenemnd med et medlem og et varamedlem. Klagenemnda konstituerer seg selv.

IKT Hallingdal

Gol kommune er vertskommune for driftsavdelingen i IKT samarbeidet i Hallingdal.

Eiere og eierandeler: Samarbeid mellom alle kommunene i Hallingdal.

Formål: Hovedmålet med ny organisering er å formalisere og videreutvikle det eksisterende samarbeidet som gjelder for driftsavdelinga i IKT i Hallingdal. Videre er det målsetting å forbedre styring og bruk av økonomiske ressurser og personell. I tillegg er det målsetting om å beholde, styrke og videreutvikle flest mulig av de positive effektene av det eksisterende samarbeidet.

Sentrale arbeidsoppgaver: Drift og utvikling av IKT samt brukerstøtte til alle Hallingdals kommunene.

Styringsform og organer: Driftsavdelingen i IKT Hallingdal organiseres som en ordinær avdeling i vertskommunen. Daglig leder av avdelingen rapporterer til Rådmannen i vertskommunen. Det er rådmannen i vertskommunen som beslutter organisering av avdelingen.

Rådmannen i vertskommunen har ansvar for nødvendig underretning og informasjon til rådmennene i Hallingdal om vedtak og beslutninger som treffes i vertskommunen.

Kommunens representasjon: Rådmann i vertskommunen rapporterer til rådmennene i Hallingdal. Vertskommunen utarbeider årsmelding til kommunene.

Etablerte rapporteringsrutiner: Driftsavdelinga følger kvartalsvis rapportering i vertskommune, som videresendes til partene i samarbeidet. Rapportene danner grunnlag for årsmelding til kommunene.

Kommunens økonomiske engasjement: Kostnaden til drift fordeles etter folketall pr 01.01 hvert år.

Kostnader 2015: Totalt hele Hallingdal kr. 36.761.000,-. Pr innbygger kr. 1.787,-. Pr PC kr. 10.411,-.

Eierstrategi: Eierskapet er motivert av kompetanse, økonomi mm.

Avtalen er ikke tidsbegrenset, men kan bli sagt opp av den enkelte kommune med 2 års varsel. Det er lik oppsigelsestid for alle kommuner.

Stiftelser

Stiftelsen Buskerudmuseet

er en konsolidert museumsstiftelse bestående av 13 avdelinger med til sammen 18 besøks steder.

Kommunens økonomiske engasjement: Tilskudd for 2017 kr. 434.500,-.

Eierstrategi: Stiftelser er selveiende.

Buskerud Teater

Formål: Hallingdal Teaterverksted har som hovedmålsetning å tilby teatergrupper i Hallingdal bistand fra profesjonell instruktør, veiledning i valg av manus, utleie av kostymer og glysutstyr. Også skoleverket, næringslivet og privatpersoner nytter tjenestene. Brukerne kommer hovedsakelig fra Hallingdal, men HTV får også spørsmål fra andre deler av Buskerud, Oppland og Vestfold.

Kommunens representasjon: Kommunestyret velger en representant med vara som sitter i 4 år når nytt kommunestyre er satt.

Kommunens økonomiske engasjement: Ikke gitt tilskudd siden 2013.

Eierstrategi: Stiftelsen er selveiende.

Nesbyen Frivilligsentral

Eiere og eierandeler:

Formål: Stiftelsen Nesbyen Frivilligsentral har som formål å styrke den frivillige innsatsen i Nes kommune gjennom å:

- Iverksette aktiviteter som styrker nærmiljøet i Nes kommune
- Være et naturlig knutepunkt for alle typer frivillig innsats
- Formidle kontakt mellom frivillige og brukere av frivillige tjenester
- Etablere kontakt på tvers av generasjoner og kulturer
- Være pådriver og tilrettelegger under oppstart av ulike aktiviteter og prosjekter som er basert på frivillig innsats.

Nesbyen Frivilligsentral ønsker å bidra til en positiv utvikling i samarbeid mellom innbyggerne, frivillige organisasjoner, offentlig og privat sektor i Nes kommune.

Frivilligsentralen skal være et supplement til det eksisterende frivillige arbeidet. Aktiviteten skal være et tillegg til offentlig virksomhet.

Nesbyen Frivilligsentral skal drives i samsvar med de retningslinjer Staten har gitt for drift av frivilligsentraler.

Styringsform og organer: Stiftelsens styre skal ha 5 medlemmer, hvorav ett medlem fra Nes kommune. I tillegg velges 2 varamedlemmer. Styret skal ha leder og nestleder.

Eierskapsmelding Nes kommune

Styremedlemmer tjenestegjør i 2 år, dog slik at 2 medlemmer skiftes ut etter første driftsår.

Styrets representerer stiftelsen utad og tegner dets foretak. Styret kan gi styremedlemmer og daglig leder rett til å tegne selskapet.

Nesbyen Frivilligsentral skal ha tilsatt daglig leder som skal forestå og lede stiftelsens virksomhet. Daglig leder skal også fungere som sekretær for styret, forberede saker for styret samt føre møteprotokoll. Daglig leder har både plikt og rett til å delta på stiftelsens styremøter med tale- og forslagsrett.

Kommunens representasjon: Ett medlem i styret.

Kommunens økonomiske engasjement: Statstilskudd kr. 452.000,- for 2018.

Eierstrategi: Stiftelsen er selveiende.

Stiftelsen Norges vakreste Terrengsykkelopplevelse

Nes kommune har utnevnt to medlemmer til styret. Nes kommune har ikke økonomisk- eller annet ansvar.

Andre samarbeid:

Regionrådet for Hallingdal

Eiere og eierandeler: Regionrådet for Hallingdal er et samarbeids- og interesseorgan der alle seks kommunene i Hallingdal er deltakere.

Formål: Regionrådet for Hallingdal skal være et samarbeids- og interesseorgan for kommunene i Hallingdal.

Sentrale arbeidsoppgaver: Rådet skal arbeide for utvikling av regionen med særlig vekt på noen prioriterte satsingsområde.

Rådet skal også vareta interessene til regionen overfor fylke, stat og andre organ på region-, fylkes- og riksplan.

Prosjekt og arrangement: For eksempel: Hallingdalskonferansen, Kva skjer, Hallingambassadører, Hallingdal Fotballklubb, Hallingdal 2020, Byregionprogrammet, HallingHelse, Hallingdal ungdomsråd (HUR), Hyttemessa, Tråkk'n Roll.

Styringsform og organer: Hallingtinget er det øverste formelle organet i Regionrådet, med 5 representanter fra hver kommune, der en er ordføreren. De andre representantene er leder/nestleder av hovedutvalg/sectorutvalg og/eller medlemmer av formannskapet.

Administrasjonssjefene i kommunene har møterett på Hallingtinget og blir kalt inn til møta med tale- og forslagsrett.

Kommunens representasjon: Ordfører. Varaordfører er personlig vararepresentant.

Etablerte rapporteringsrutiner: Årsmelding sak i første Hallingtinget hver vår.

Kommunens økonomiske engasjement: Kommunalt tilskudd ca. kr. 500.000,- i 2017, budsjettet med samme beløp for 2018.

Eierstrategi: Eierskapet er politisk motivert.

Hallingdal Etablerersenter

Styringsform og organer: Ledes av et fagråd bestående av 6 medlemmer fra kommunene, Regionrådet, Innovasjon Norge og næringslivet.

Eiere og eierandeler: Hallingdal Etablerersenter er et samarbeid mellom alle kommunene i Hallingdal, Buskerud Fylkeskommune, Innovasjon Norge og Hallingdal Næringshage.

Formål/sentrale arbeidsoppgaver: Hallingdal Etablerersenter gir gratis veiledning til personer som vil starte egen forretningsvirksomhet, søker veiledning i oppstartfasen, søker råd om finansiering ved etablering, ønsker samarbeidspartner for videreutvikling av egen forretningside og ønsker etablererkurs.

Kommunens økonomiske engasjement: Årlig tilskudd kr. 131.000,-.

Landssammenslutningen av vasskraftkommuner (LVK)

Hjemmel: Gjeldende vedtekter.

Formål: LVK har 173 medlemskommuner. LVK ivaretar medlemskommunenes interesser i alle saker som kraftutbygging og lovgivning rundt aktuelle kraftsaker.

Medlemmer: Ordfører og Rådmann Varamedlemmer: Varaordfører og økonomisjef.

Kommunens økonomiske engasjement: Kr. 60.305,- for 2018.

Forum nye Bergensbanen

Hjemmel: Gjeldende vedtekter.

Formål: Interesseorganisasjon med formål å arbeide for modernisering av Bergensbanen og bygging av Ringeriksbanen. Medlemmer er kommuner og fylkeskommuner langs Bergensbanen.

Kommunens representasjon: Medlem Ordfører. Varamedlem Varaordfører.

Hallingdal brannkasse – medlemmer til skadeforebyggende råd

Eier og eierandeler: Gavebrev.

Kommunens representasjon: Rådmann

Kommunes kraft ressurser

Andelskraft: Nes kommune eier 16,9% av 2/21 av kraftproduksjonen i Hallingdalselva. Noe brukes på egne kommunale bygg, resten selges.

Konsesjonskraft og erstatningskraft: Lite i Nes kommune.

Konsesjonskraft er kraft som levers i henhold til konsesjonsbetingelser i medhold av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven.

Konsesjonsavgifter: Grunnlag for årlig tilførsel til næringsfondet. For 2016 kr. 2,8 millioner, for 2017 kr. 2,4 millioner.

Konsesjonsavgift er avgift til stat og berørte kommuner som konsesjonær er pålagt i konsesjonsbetingelser medhold av industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven i forbindelse med kraftutbygginger.

Vardar AS

Eier og eierandel: BFK eier A-aksjene. B-aksjene eies av: Drammen 16,3%, Flesberg 1,13%, Flå 0,21%, Gol 0,9%, Hemsedal 0,39%, Hol 0,94%, Hole 1,88%, Hurum 5,96%, Kongsberg 12,07%, Krødsherad 0,76%, Lier 13,13%, Nedre Eiker 10,05%, Nes 0,72%, Nore og Uvdal 0,54%, Modum 3,54%, Ringerike 11,7%, Rollag 0,63%, Røyken 8,1%, Sigdal 2,3%, Øvre Eiker 8,06% Ål 0,96%.

BFK eier A-aksjene i dag, men det står i årsrapporten at kommunene skal overta ved endringer i fylkessammensetningen. Derfor vil 0,72% av selskapet tilfalle Nes kommune per 01.01.2020.

Nes kommunes overskuddslikviditet

Nes kommune har vedtatt retningslinjer for forvaltning av kommunens overskuddslikviditet. Det henvises til reglement for finans- og gjeldsforvaltning i sak 87/16 Kommunestyret 15.12.2016. Ved utgangen av 2017 var saldo på næringsfond kr. 8 millioner og disposisjonsfond kr. 11,7 millioner.

Vedlegg

Vedlegg 1 Forklaring nøkkeltall

Totalrentabilitet i %

Totalkapitalrentabiliteten i et foretak er et mål på avkastningen på selve eiendelene.

Et viktig nøkkeltall ved lønnsomhetsberegning. Et rimelig nivå er 10 - 15%, men bør ligge over det selskapet betaler for sine lån.

Beregningsmodell:

$$(ORS + FK) * 100(SGE(x-1) + SGE(x)) / 2 = \text{Lønnsomhet}$$

ORS: Ordinært resultat før skattekostnad

FK: Finanskostnader

SGE(x-1): Sum gjeld og egenkapital i år(x-1) SGE(x): Sum gjeld og egenkapital i år(x)

Resultat av driften i % Denne formelen forteller om hvor mye som blir igjen av driftsresultatet for hver krone i driftsinntekt foretaket har. Dette er et mål på foretakets evne til å hente margin på driftsinntektene

Beregningsmodell:

$$DR * 100SDI$$

= Resultat av driften i %

DR: Driftsresultat SDI: Sum driftsinntekter

Egenkapitalens rentabilitet før skatt i % Viser egenkapitalens evne til avkastning inkludert eventuelt utbytte og før ekstraordinære poster og skatt.

Dersom ordinært resultat er høyt og / eller egenkapitalen er lav vil dette gi høy avkastning til eierne relativt sett.

Grunnen til at man kan bruke egenkapitalens rentabilitet før skatt som mål er at gir et bilde av utviklingen uavhengig av ekstraordinære poster og skatteendringer.

Beregningsmodell:

$$ORS * 100SEK$$

= Egenkapitalens rentabilitet før skatt i %

ORS: Ordinært resultat før skatt SEK: Sum egenkapital år

Likviditetsgrad Dette er et mål på hvor mye kortsiktige midler foretaket har i forhold til forpliktelsene selskapet har på samme tidshorisont. Kortsiktig gjeld er forpliktelser som forfaller innen ett år, mens omløpsmidler er midler i foretaket som kan likvideres innen ett år.

Eierskapsmelding Nes kommune

Beregningsmodell:

SOMSKG

= Likviditetsgrad1

SOM: Sum omløpsmidler SKG: Sum kortsiktig gjeld

Egenkapitalandel i % Hvis sum egenkapital < 100 000,- anses soliditeten uansett for å være svak.

Egenkapitalandelen viser hvor stor andel av eiendelene som er finansiert med egenkapitalen.

Beregningsmodell:

$SEK * 100SGE = \text{Soliditet}$

SEK: Sum egenkapital SGE: Sum egenkapital og gjeld

Vedlegg 2 Oversikt bank- og forsikringsavtaler.

Bankavtale:

Skue Sparebank

Bankavtalen har løpetid på 3 år med opsjon på forlengelse ett år av gangen.

Kommunens representasjon: Kommunestyret velger hvert fjerde år to medlemmer og et varamedlem til bankens øverste organ, forstanderskapet.

Forsikringsavtale:

Gjensidige Hallingdal

Avtalen er inngått sammen med øvrige kommuner i Hallingdal.

Kommunens representasjon: Rådmann

Vedlegg 3 Oversikt over Nes kommunes eiendommer og skoger.

Gnr/bnr	Areal	Parsellens navn / adresse
44/7	5823,1	Helgesplassen - Stasjonsvegen 75A og B
44/20	12891,2	Virkelyst (Elverhøy) - Stasjonsvegen 69B og C, 71A og B
44/22	6560,2	Gamlehjemmet - Stasjonsvegen 69A
44/53	85264,1	Østenforskogen
44/56	3537,7	Briskebyen vannbasseng - Østenforskogen 74
44/60	17081,8	Psykiatriboliger - Rudvegen 37A, B, C, D, E, F
44/71	1244	Tomt 10 i Østenforskogen
44/73	975,3	Tomt 14 i Østenforskogen
44/75	774,7	Tomt 16 i Østenforskogen
44/83	1037,8	Tomt 19 i Østenforskogen
44/84	992,1	Tomt 20 i Østenforskogen
44/85	1127,9	Tomt 23 i Østenforskogen
44/86	1130,1	Tomt 24 i Østenforskogen
44/87	723,6	Tomt 25 i Østenforskogen
44/92	1100,1	Tomt 21 i Østenforskogen
44/94	1166,2	Tomt 23 i Østenforskogen
44/95	1169,4	Tomt 24 i Østenforskogen
44/96	1195,1	Tomt 25 i Østenforskogen
44/97	1366,1	Tomt 26 i Østenforskogen
44/98	1740,1	Tomt 27 i Østenforskogen
44/106	3495,3	Terassehustomt i Østenforskogen
44/108	1351,2	Tomt 38 i Østenforskogen
44/117	1405,3	Tomt T33 i Østenforskogen
44/118	893,8	Tomt 9 i Østenforskogen
44/119	861,8	Tomt 18 i Østenforskogen
44/120	1021,5	Tomt 21 i Østenforskogen
45/40	555,8	Vannbrønn/pumpestasjon Rudvegen
52/95	3647,4	Veggrunn Steinmogutu
53/8	4725,9	Bankplassen (brannstasjonen)
53/22	4171,7	Elvefaret barnehage
53/55	25041,4	Høvafeltet
53/68	2861	Nesbyen barnehage
53/68/1	2333	Nesbyen barnehage
53/80	2433,8	Rekkehustomta Høvabakken
53/141	386,5	Veg til 53/68
54/163	42617,9	Espesetvegen
58/74	89,9	Mostad
58/519	11251,4	Klypevegen
70/1/23	45237,8	Gunnbjørndokk
70/31	2549,9	Menighetshus
70/33	14528,9	Heggeløkken (ved kryss Rv7)
70/47	740,6	Veggrunn (Øynan v/ markedsplassen)
70/89	4750,7	Renseanlegg

Eierskapsmelding Nes kommune

Gnr/Bnr	Areal	Parsellens navn/adresse
70/100	1098,8	Veggrunn (i krysset til museet)
70/112	5613,7	Skoleløkka (del av idrettsanlegget)
70/113	779,4	Stripe langs Rukkedalsvegen v/ Arnegård
71/52	177,5	Veggrunn i Kirkevegen
71/99	282,6	Solslett (70/33)
71/100	1604,5	Skiftemoen
71/110	31813,8	Nesbyen idrettsanlegg
71/129	8938,8	Idrettshallen
71/151	862,4	Alfarvegen 104
72/3	912148,2	Todalskogens slåtter
72/11	1648,4	Veggrunn Nupelykkja
72/54	236,4	Gangveg Jordeslykkja-Nupelykkja
73/34	1959	Vertikalen - Beiavegen 15A og B
73/35	1585,6	Tannklinikk
73/54	5364,4	Helse- og sossialsenter
73/55	1692,5	Veggrunn Jordeslykkja
73/56	740,9	Helikopterplass
74/7	692,5	Del av Indre torg
74/101	2701,2	Omsorgsboliger Halandvegen
75/6	3985,6	Mortenløkka
76/31	21781	Nes kirke
76/70	135,5	Kirkegrunn (kryss v/ Kirkevegen)
76/123	5460,7	Kommunehus/Tinghus/Apotek
76/125	3703,9	Sentralholdeplassen (Esso)
76/130	51,5	Veggrunn (kryss Jordeshagen-Rukkedalsvegen)
76/132	25260,8	Skoletomt
76/133	1312,6	Kirkenær - Beiavegen 9A, B, C, D
76/175	6631,6	Infosenter
76/177	995	Del av kirketomt (mot Esso)
76/178	1353,1	Esso
77/9	8744492,7	Nes sameie (Buvatn/Langevatn)
77/30	3340,7	Stormoen nordre
77/89	934,6	Furumoen
77/95	4357,5	Sorenskrivergården
77/133	161652	Kveimskogen og Olsgårdskogen
77/191	839,8	Vegareal (undergang v/ Protan)
77/195	884,9	Tiurvegen 2
77/207	1006,9	Areal v/ undergang Protan
77/209	371,1	Gartnergut
77/211	3107,1	Gartnerlykkja
77/225	1280,6	Tomt - Tiurvegen 10
77/226	1152,1	Friskussen barnehage
77/227	1010,6	Friskussen barnehage
77/236	1437,5	Friskussen barnehage avd. Tøllemo
77/262	1227,1	Hakastadvegen 22 A og B

Gnr/Bnr	Areal	Parsellens navn/adresse
77/263	1055,4	Hakastadvegen 20 A og B
77/341	723,4	Tyrivegen 2 og 4
77/365	1483,4	Grunn til gangveg Blingsmovegen
77/366	90,9	Grunn til gangveg Blingsmovegen
77/367	1066,5	Grunn til gangveg Blingsmovegen
77/368	318,3	Grunn til gangveg Blingsmovegen
78/36	6618,9	Stupa industriområde
78/48	2878,4	Raskestuen (park v/ Rukkedøla)
78/73	10526,2	Grimsgårdskogen
78/173	1156,1	Festetomt i Grimsgårdskogen - Grimsgårdvegen 18
78/227	1038	Festetomt i Mogopvegen - Mogopvegen 4
78/274	1287,2	Sidespor jernbane v/ Bringo Sag & Høvleri
78/313	1230,8	Sahara 1 og 3
78/349	855,7	Tomt 12 på Sahara - Sahara 10
78/355	623371,4	Trytetjern
78/360	75465,7	Skytebane
78/361	5141,6	Pistolbane
78/362	1264,4	Skytterhus
79/39	57482,3	Markedsplassen
79/44	25,4	Veggrunn (v/ Stasjonsvegen)
79/56	11,3	Veggrunn (v/ Rukkedalsvegen)
79/91	852,6	Del av Veidal - Stasjonsvegen 59
79/118	46930,8	Briskebyen boligfelt
79/165	2854,2	Briskebyen barnehage
79/190	2969,7	Omsorgsboliger - Bassengvegen 8A og B, 12A og B
79/229	938	Veidal - Stasjonsvegen 59
79/234	811	Tomt 13 i Østenforskogen
80/13	16131353	Roen Langmarkskog
80/77	30172,3	Del av Gunnbjørndokk
81/22	11,5	Veggrunn v/ Rukkedalsvegen
81/30	2110,9	PU-boliger
84/49	2730,6	Del av rasteplass v/ Infosenteret
85/2	5359,2	Veggrunn (Ekserserplassen)
86/135	6782	Parkeringsplass v/ Synstevatn
87/31	1279,2	Skåterudmoen II (tomt)
90/20	1743,3	Sørhaug - Hallingdalsvegen 4375
90/24	605,2	Veggrunn (Grendebu II)

Oversikt Nes kommuneskoger 2017

Gnr/bnr	Areal DA	Teigens navn
78/355	700	Trytetjern
72/3	912	Todalen
80/13	3311	Stormyrteigen
72/3,80/13	21574	Indre sameie
	26497	

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Del 1: Prinsipper

06.05.2012

Ole Jørgen Hallingstad

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Innhold

Innledning	2
Bakgrunn	2
Behandling av eierskapsstrategi	2
Prinsipielle spørsmål ved kommunalt eierskap	3
Begrunnelser for kommunalt eierskap	3
Finansielt eierskap	3
Politisk eierskap	4
Vurdering av eierskapet	4
Behov for eierskapsstrategi	5
Etablering av eierstrategi	7
Krav til kommunen som eier	8
Krav til selskapene fra kommunen som eier	9
Ulike organisasjonsformer ved kommunalt eierskap	15
Valg av selskapsform	15
Kommunale foretak (KF)	15
Interkommunale selskaper (IKS)	16
Interkommunalt samarbeid (IS/§27-selskaper)	16
Aksjeselskaper (AS)	17
Samvirkeforetak (AL)	18
Stiftelser	18
KS Eierforum	19
Forslag til retningslinjer for utøvelse av Nes	19
kommunes eierrolle	19
Samfunnsansvar	19
Åpenhet om kommunens eierskap	19
Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar	19
Forutsigbart eierskap	19
Prinsipper for selskapsorganisering	19
Eierne skal likebehandles	19
Finansiering av selskapene	19
Eier skal sette klare mål for selskapet	20
Prinsipper for kommunal representasjon	20
Styremedlemmers ansvar overfor kommunen	20
Informasjonsrutiner mellom selskap og eier, dvs. kommunestyret	21
Rapportering og utvikling av eierstrategien for Nes kommune	21
Politiske avklaringer i forkant av møter i selskapene	22
Delegering av generalforsamlingsfunksjonen	22
Prinsipper for styrehonorar/godtgjøring i heleide kommunale selskap	22
Forbehold om kommunal innsyns – og kontrollrett	23
Gjennomgang av Nes kommunes eierinteresser	23

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Innledning

Bakgrunn

Det har blitt vist til at Nes kommune ikke har vedtatt eierskapsstrategi. På bakgrunn av blant annet en del enkeltsaker og lovendringer har det blitt stilt strengere krav til hvordan kommunesektoren utøver eierskap.

Behandling av eierskapsstrategi

Rådmannen foreslår å gjennomføre arbeidet med utarbeidelse av eierskapsstrategi i to steg:

1. Fastsettelse av prinsipper som Nes kommune skal følge i sin eierskapspolitikk.

Dette legges fram til behandling i mai 2012.

2. Konkret gjennomgang av de selskaper som Nes kommune eier fullt ut eller har eierinteresser i. Dette legges fram til behandling i formannskapet og kommunestyret i løpet av 2012.

Med bakgrunn i en slik behandling vil Nes kommune ha et helhetlig grunnlag for sin eierskapspolitikk. Dette vil også gi et konkret og klart budskap fra kommunen som eier om hvilke krav man stiller og hvilke forventninger man har til det enkelte selskap. Ved utarbeidelsen av dette dokumentet er det hentet opplysninger fra tilsvarende utredninger gjort av Kommunenes Sentralforbund og i andre kommuner. Spesielt gjelder dette eierskapsmeldinger for Tinn, Sola, Hamar og Hol kommuner.

Eierskapsstrategi for Nes kommune Prinsipper

Prinsipielle spørsmål ved kommunalt eierskap

Begrunnelser for kommunalt eierskap

Det kan være mange grunner for at kommunen selv eller sammen med andre etablerer foretak eller selskaper. Det er imidlertid viktig at kommunen har et bevisst forhold til hvilket formål eierskapet skal tjene.

Formålet med eierskap innenfor privat sektor er å utvikle selskaper som skaper langsiktige verdier for sine eiere. Dette tradisjonelle resonnementet er ikke tilstrekkelig for å beskrive formålet bak offentlig eierskap. I noen offentlig eide selskaper må synet på verdiskapning utvides til ikke bare å gjelde finansiell avkastning til eierne, men også å omfatte den samfunnsmessige verdiskapning selskapene kan representere. De offentlig eide selskapene befinner seg i et grenseland mellom et bedriftsøkonomisk verdiskapningsbegrep og verdiskapning målt langs andre linjer. Dette innebærer forståelse av den doble verdiskapningens logikk – det kommunale formålet – hvilket på den ene siden betyr at virksomhetens inntekter skal overstige kostnadene (bedriftsøkonomisk perspektiv), og på den andre siden at virksomhetens nytte skal overstige kostnadene med å produsere denne nytten (samfunnsøkonomisk perspektiv).

Det er en rekke fordeler ved å spesifisere formålet nærmere i en eierstrategi:

- ☐ Klare mål gjør det lettere å vurdere selskapenes økonomiske og samfunnsmessige resultater.
- ☐ Bedre kommuniserte mål gjennom en eierstrategi vil forenkle selskapenes strategiarbeid.
- ☐ Kommunens kapital i selskapene har en alternativ anvendelse. Presis målangivelse og etterfølgende kommunal vurdering av måloppnåelsen vil gi bedre informasjon om kostnader og gevinster med det kommunale eierskapet.
- ☐ En klargjøring av målene kan bidra positivt til et bedre kommunalt eierskap.

En kan ha to hovedformål med eierskapet; politisk eller finansielt. En kan også ha en blanding av disse formålene.

Finansielt eierskap

Dersom hovedformålet med eierskapet er å oppnå økonomiske resultater, defineres eierskapet som finansielt. Finansielt formål betyr ikke at eier har en kortsiktig horisont på sitt eierskap eller at eier ønsker å selge aksjene i selskapet. Finansielt formål er naturlig for selskaper som er forretningsmessig orientert og hvor bedriftsøkonomiske lønnsomhetskriterier ligger til grunn for selskapenes arbeid. Avkastningsmålene for hvert enkelt selskap bør fastsettes ut fra selskapsspesifikke forhold.

Et finansielt eierskap kan videre grupperes i to underkategorier. Selv om formålet er å oppnå høyest mulig avkastning kan to ulike strategier legges til grunn.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Eier kan ha en utviklings- og vekststrategi for selskapet. I denne situasjonen kan eier være innstilt på å holde tilbake overskudd i selskapet for på sikt å oppnå en samlet sett bedre økonomisk avkastning.

En annen finansiell strategi kan være en høstningsstrategi. Dersom selskapet er ferdig med vekstfasen og kapitalbehovet fremover er mindre, vil det være naturlig at eier tar ut en større del av de årlige overskuddene som løpende utbytte.

Politisk eierskap

Dersom formålet med eierskapet er å ivareta eller utføre kommunale kjerneoppgaver under politisk ansvar, defineres eierskapet som politisk.

Selskapsdannelser kan være motivert og begrunnet med at fellesløsninger bidrar til mer effektiv tjenesteproduksjon enn å yte tjenesten selv. En ønsker her å oppnå økt mengde av tjenester eller bedre kvalitet for de ressursene som stilles til disposisjon.

Eierskapet kan også begrunnes i et strategisk valg for å styrke kommunens eller regionens muligheter for eksempel i forhold til andre regioner, nasjonalt eller for å utløse statlige midler/bedre prioriteringer.

Vurdering av eierskapet

Kommunen bør med jevne mellomrom vurdere eierskapet i ulike selskaper. Det er flere grunner til dette.

Det ligger ofte betydelige verdier for kommunen i selskapene. Disse verdiene er i kontinuerlig endring. Kommunen har over tid behov for å vurdere alternativ anvendelse av verdier, dette gjelder også verdier som ligger utenfor kommunale budsjetter. En evaluering skaper også bevisstgjøring av verdier.

Ved et aktiv eierskap kan disse verdiene benyttes som virksom kapital for å få i gang utviklings- og omstillingsprosesser også utenfor selskapene. Dette kan hindre at viktig kommunal kapital ligger bundet eller "død" over lang tid. En aktiv bruk av slik kapital kan gi stor merverdi og samfunnsnytte for lokalsamfunnet.

Selskapenes rammebetingelser endres over tid. Dette kan være knyttet til kommersielle og andre markedsmessige vilkår eller endringer i skatte- og avgiftsnivå. Marginer, lønnsomhet og andre krav utvikles også over tid.

Kommunens oppgaver og rammebetingelser endrer seg også, ved lovendringer og statlige pålegg, eller ved at kommunens egne prioriteringer endres.

Dette kan medføre at kommunen må endre sin eierstrategi. Det kan også skje at begrunnelsen for kommunalt eierskap ikke lenger er til stede eller kommunen ser seg tjent med å realisere verdier for alternativ anvendelse.

Kommunen bør ikke bare vurdere eierskapet i relasjon til egne behov, men også i forhold til de behov selskapene vil ha i konkurranse med andre markedsaktører. Relevante spørsmål å

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

stille vil her være om kommunen kan bidra med nødvendig handlingsrom, kompetanse og kapital slik at selskapene får de samme rammevilkår og muligheter til å utvikle seg som andre markedsaktører. Det er ofte slik at et selskap med offentlig eier får dårligere vilkår enn selskap eiet av private i samme bransje. Kommunen har ikke tilstrekkelig kompetanse eller oppfølgingsmulighet og heller ikke evne til å gå inn med ny kapital.

Behov for eierskapsstrategi

For å forvalte verdiene som ligger i de selskapene kommunen har eierskap i på en best mulig måte, må det etableres en overordnet strategi. Eier bør avklare sitt ståsted i forhold til de ulike selskaper og definere sine forventninger.

Utovelsen av eierskapet har direkte konsekvenser for selskapenes disponeringer og prestasjoner. Hvis eier ikke stiller krav og ikke har definert målsetninger for sitt eierskap vil virksomhetene ha tilsvarende diffuse målsetninger. Uavhengig av eiermålsetningenes innhold må disse være klart kommunisert.

Nedenfor illustreres hvordan ulike, alternative eiermålsetninger vil avgjøre hva som blir virksomhetenes målsetninger og prioriteringer.

Eiermålsetninger:

Maksimalt utbytte
Sikkert utbytte
Sysselsetting
Regional næringsutvikling
Ingen definert målsetting

Virksomhetsmålsetninger:

Effektiv drift
Risikospredning
Antall ansatte
Etablere ny virksomhet
Ledelsens egendefinerte mål

Ikke alle spørsmål knyttet til forvaltning av verdiene i et selskap er et spørsmål for eieren. Når kommunen har valgt å legge en del av sine verdier inn i et selskap medfører dette også en overføring av styringsrett til virksomheten. Selskapets styre og administrasjon skal legge opp virksomhets- og forretningsstrategien innenfor en ytre ramme som er trukket opp av eier. **Det er denne ytre rammen som er eierstrategien, innenfor denne skal selskapet ha betydelig grad av spillerom.**

Det mest fundamentale eierspørsmål er spørsmålet om kommunen fortsatt skal være eier. Det er et sett av ulike forhold som inngår i en totalvurdering for å kunne gi svar på et slikt spørsmål. Dersom kommunen bestemmer seg for fortsatt å eie, må strategien for eierskapet konkretiseres. Det er flere ulike måter å forankre en eierstrategi på i selskapet. For det første vil selskapets formålsparagraf tegne opp en ytre ramme. I tillegg vil generalforsamlingsvedtak kunne gi instruksjoner om eiers krav og forventninger. Den løpende kommunikasjon mellom eier og styre er også viktig. Som det er pekt på kan formålet med kommunens eierskap spenne fra et finansielt eierskap, basert på avkastningsbetraktninger, til et politisk eierskap, med fokus på politisk måloppnåelse. Eierstrategien må tydelig ta stilling til slike spørsmål.

EIER-
STRATEGI
(eier)

Skal vi eie virksomheten?

VIRKSOMHETS-
STRATEGI
(styret)

Hvordan skal
vi organisere
virksomheten?

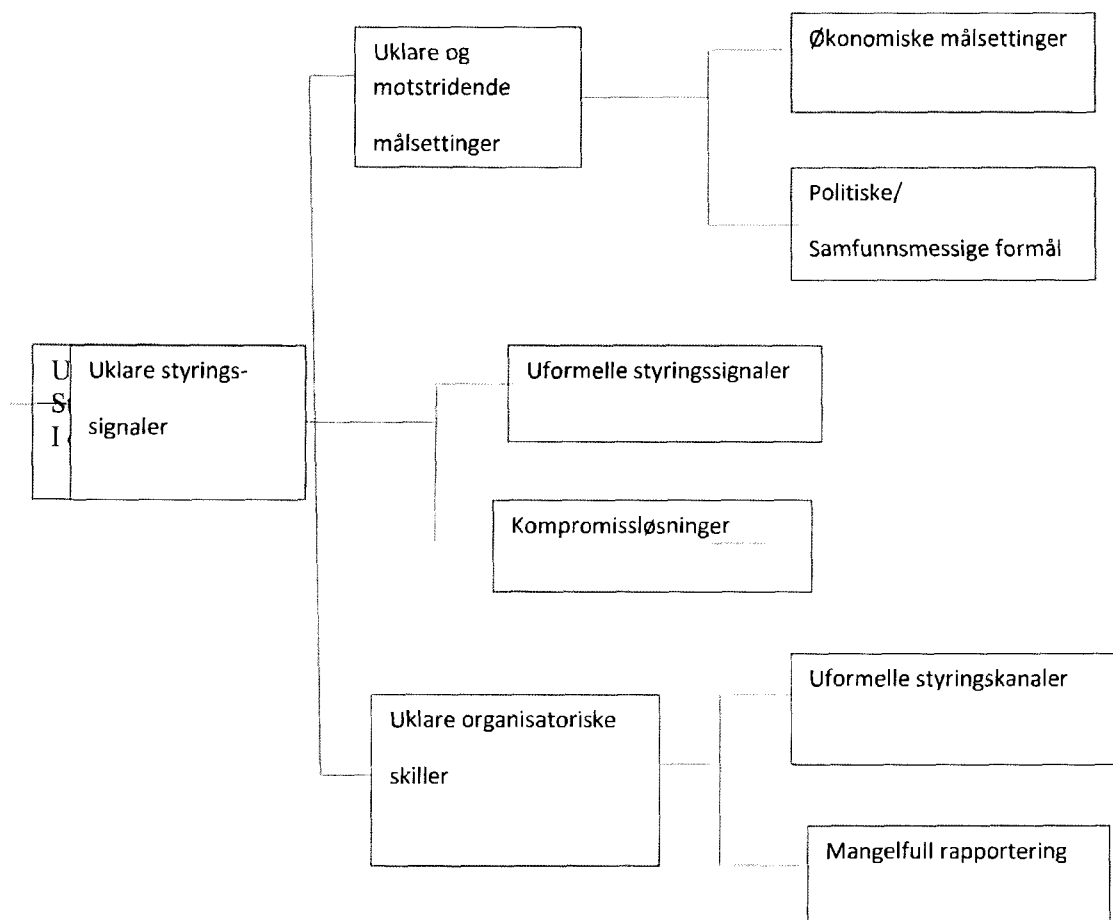
Eierskapsstrategi for Nes kommune Prinsipper

FORRETNINGS- STRATEGI (administrasjonen)

Hvordan optimalisere driften av virksomheten

En eierstrategi er også en politisk viljeserklæring som bør evalueres med jevne mellomrom. Det politiske flertallets tanker og vurderinger kan endres på samme måte som eksterne vilkår kan gi grunnlag for å endre eierstrategien.

Utøvelse av strategisk ledelse i en stor og politisk styrt organisasjon kan være vanskelig. I næringslivet vil rapporteringslinjene være klarere og mer entydige. Eksempler på utfordringer for strategisk ledelse i offentlig sektor kan illustreres gjennom følgende figur:

Dersom eierstrategien konkluderer med at formålet med eierskapet er å ivareta politiske eller samfunnsmessige mål, er det viktig å synliggjøre at slike prioriteringer har en kostnad. En kostnad som oppstår på bakgrunn av politiske beslutninger og ikke som følge av rene driftsmessige konsekvenser, må synliggjøres for beslutningstakerne. Dersom slike kostnader ikke er synliggjort, innskrenker det de politiske prioriteringsmulighetene. Forenklet sagt kan

Eierskapsstrategi for Nes kommune Prinsipper

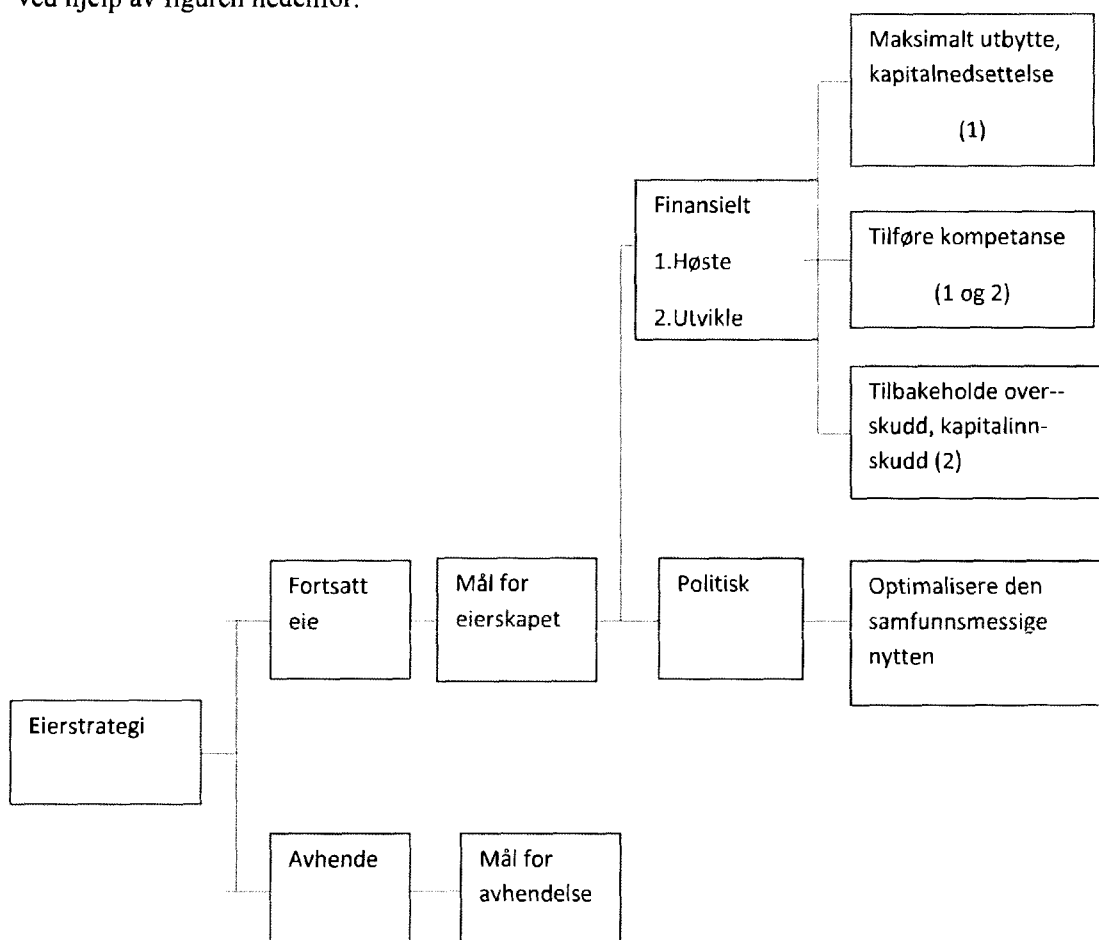
man si at den samfunnsmessige nytten må være større enn den økonomiske kostnaden for at et slikt valg skal kunne la seg forsvare.

Vilkår for å forsvare ikke-økonomiske mål:

Samfunnsmessig nytte > økonomisk kostnad

Etablering av eierstrategi

En grunnleggende forutsetning for en aktiv eierstyring er at en klar og presis eierstrategi formuleres for hvert enkelt selskap. Eierstrategien skal beskrive hva kommunen vil oppnå som eier. Det er en del generelle føringer som er retningsgivende ved etableringen av en eierstrategi. Prosessene omkring etableringen av en slik helhetlig eierstrategi kan illustreres ved hjelp av figuren nedenfor.

Etableringen av en eierstrategi bør starte med en kort beskrivelse av den historiske bakgrunnen for eierinteressen i det aktuelle selskapet, samt de senere års utvikling. Deretter bør strategien peke på aktuelle punkter for vurderingen av det fremtidig eierskap. Noen eksempler på slike kriterier ved vurderingen av eierskapet er følgende:

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

- Kapitalbindingssynspunkt – stor kapitalbinding kan anses å ikke være ønskelig for kommunen.
- ☐ Oppfølgings- og investeringsbehov – stort behov for aktiv oppfølging med fokus på blant annet ressursbruk samt behov for kapitalinnskudd, kan ofte anses å ikke være ønskelig for kommunen.
- Virksomhetsområdets utvikling og risiko – stort omstillingsbehov og høy risikoprofil gjør fortsatt eierskap mindre attraktivt.
- Samfunnsmessig betydning – stor samfunnsmessig nytte innenfor for eksempel bolig, Sysselsetting og lokal næringsutvikling, taler for fortsatt eierskap.
- Lønnsomhet i dag og i fremtiden – god lønnsomhet i dag og i fremtiden gjør fortsatt eierskap attraktivt.

Dersom kommunen fortsatt velger å eie, vil det sette krav både til kommunen som eier, men også fra kommunen til selskapene. Disse kravene må komme fram i eierstrategien og gjøres til gjenstand for løpende vurdering.

Krav til kommunen som eier

Eier bør stille styret overfor klare krav om realisering av målene. Eieren skal kontrollere måloppnåelsen og holde styret ansvarlig for denne. Dette innebærer at kommunen bør stille avkastningskrav til virksomhetene i de tilfeller disse har forretningsmessige målsettinger. På den annen side bør også styrene kunne stille visse forventninger til hvordan eiers krav skal være utformet:

- ☐ Eierkravene må være klare og tydelige. Kravene må være klart kommunisert og ikke gi grunnlag for tvil om hva eier egentlig vil oppnå.
- Kravene må ha en utforming som gjør at måloppnåelsen kan etterprøves. Det må på objektivt grunnlag kunne fastslås om eierkravene er innfridd eller ei.
- Kravene må være realistiske. Eiers krav bør være utfordrende og krevende, men innenfor de rammer som det vil være mulig å nå.
- ☐ Kravene må sikre forutsigbarhet for selskapene. Når kommunen som eier har fremsatt sine krav må selskapet få frihet og tilstrekkelig selvstendighet til å realisere eiers mål. Eier må ikke endre sine krav i den tidsperioden selskapet er gitt for å nå målene.

Disse kravene bør oppfylles både av hensyn til selskapene, men også fordi eier og selskap forvalter fellesskapets midler.

Eierskapsstrategi for Nes kommune Prinsipper

Krav til selskapene fra kommunen som eier

Når eier har oppstilt sine eierkrav skal kommunen begrense seg til overordnet styring. Detaljstyring fra eier kan pulverisere styrets ansvar. Selskap som helt eller delvis forvalter viktige politiske spørsmål eller oppfølging av disse, må likevel være innstilt på en løpende dialog med eier for å unngå motstridende oppfølging og mangelfull gjennomføring av politikken vedtatt i kommunestyret.

Den grunnleggende kontrollformen kommunen har som eier er gjennomgangen av selskapenes årsrapporter med regnskap. Mange av selskapene utarbeider også utfyllende kvartalsrapporter. I løpet av året bør det også være en dialog mellom eier og virksomheten om saker som anses viktige og prinsipielle. Denne oppfølgingen bør være strukturert, og gjerne i form av eiermøter for KF-ene og årlige evalueringsmøter for de øvrige virksomheter. For å kunne følge opp sine eierinteresser, må kommunen sørge for å ha god kompetanse på kontroll og oppfølgingssiden innenfor egen administrasjon og i kommunerevisjonen.

Det har de siste årene vært en tendens blant kommunene i Norge å skille ut stadig større deler av tjenesteproduksjonen i egne selskap. Når virksomheter blir fristilt fra tradisjonell kommunale organisering innebærer det utfordringer bl.a. når det gjelder den politiske styringen med selskapene. Med bakgrunn i dette og at det fra tid til annen er avdekket mislighold i noen slike virksomheter, har offentlige myndigheter ønsket å sette et sterkere fokus på kontroll av selskapene. Bestemmelser om internt tilsyn, kontroll og revisjon i selskaper (selskapskontroll) er inntatt i kommunelovens kapittel 12.

De nye lovbestemmelsene går i korthet ut på at kontrollutvalget skal føre kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper. I interkommunale selskap og i aksjeselskap der kommunen alene eller sammen med andre kommuner eller fylkeskommuner eier alle aksjer, og i heleide datterselskap av slike selskap, har kontrollutvalget og revisor rett til å kreve relevante opplysninger både fra selskapenes daglige leder, styret og ekstern revisor. Kontrollutvalget og kommunerevisjonen kan også selv foreta undersøkelser i selskapene, og har videre rett til å være til stede på selskapenes generalforsamlinger. Kommunestyret kan fastsette regler for denne kontrollen, herunder hvilke dokumenter som skal sendes kontrollutvalg eller revisor. Kontrollutvalget skal minst en gang i valgperioden og senest innen utgangen av året etter at kommunestyret er konstituert, utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll som skal vedtas av kommunestyret. Kontrollutvalget avgjør selv hvem som på dets vegne skal gjennomføre selskapskontroll. Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskap som omfattes av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eierinteresser i selskapet gjør dette i samsvar med kommunestyrets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon. Med utgangspunkt i planen for gjennomføring av selskapskontroll skal kontrollutvalget avgi rapport til kommunestyret eller fylkestinget om hvilke kontroller som er gjennomført, samt om resultatene av disse.

Styrets ansvar for måloppnåelse

Formelt sett skal kommunens eiermyndighet i aksjeselskapene og i de kommunale foretak utøves henholdsvis i generalforsamlingen og i foretaksmøtene. Kommunen skal ikke involvere seg i virksomhetenes daglige drift. I aksjeselskapene er generalforsamlingen

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

beslutningsarena der kommunen opptrer som eier. Dette skal likevel ikke være til hinder for at det kan være uformelle kontakter mellom eier på den ene siden og styre og administrasjon på den andre siden, om viktige og prinsipielle saker.

Styret er ansvarlig for måloppnåelsen. Dersom styret ikke klarer å oppfylle de krav som eier har definert, må styret og eier vurdere årsakene til at målene ikke ble nådd. Gjennom generalforsamlingen har eier myndighet til å velge styremedlemmer, og ved manglende måloppnåelse kan styret bli skiftet ut.

Styret skal ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor virksomhetens ledelse

Styret skal ivareta den strategiske ledelsen av selskapet innenfor de rammene som er gitt av eieren. I denne rollen bør styret ta føringen i diskusjoner om strategiske veivalg for selskapet. Et kompetent styre skal være en viktig diskusjonspartner og støttespiller for virksomhetens ledelse. Samtidig må styret kontrollere ledelsens arbeid ut fra gitte målsettinger. Styret må derfor ha en uavhengig rolle i forhold til ledelsen. Styret må i forlengelsen av kontrollfunksjonen vurdere selskapets ledelse og endringer i denne.

Styret må arbeide aktivt med egen kompetanseutvikling og evaluering

Styrelederen har et særlig ansvar for å sikre at arbeidet i styret fungerer godt. Det bør legges opp til en møtefrekvens som sikrer at styret kan ivareta sine funksjoner på best mulig måte. Styrelederen bør tilrettelegge for at styrets samlede kompetanse utnyttes på en best mulig måte.

Det bør arbeides målrettet med å heve kompetansen blant styremedlemmene. Kursing, seminarer og opplæring vil være viktig, særlig så lenge styremedlemmene er politisk valgte og i mange tilfeller ikke har tilstrekkelig kompetanse når de blir valgt. Evaluering av styrets arbeid er et hensiktsmessig virkemiddel for eierne, ikke bare når en vurderer endringer i styret, men også som grunnlag for en dialog om forbedringsmuligheter. Slike evalueringer bør omfatte både styret som helhet og hvert enkelt medlem. Videre bør samarbeidet mellom styret og den administrative ledelsen evalueres. I virksomheter med flere eiere kan en valgkomité være et hensiktsmessig organ for evaluering.

Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold

God styrerekuttering bør være en viktig oppgave for kommunen som eier. Styrets sammensetning må avstemmes i forhold til virksomhetens strategiske og forretningsmessige karakter. Styret må være en ressursbase som tilfører innsikt og kunnskap på de områder som er viktige for virksomhetens utvikling, vekst og lønnsomhet. God økonomisk forståelse er en forutsetning da alle selskapene har økonomisk virksomhet. Styret bør også kunne tilby selskapet juridisk kompetanse. Svært mange styresaker vil ha en juridisk dimensjon og denne type kompetanse bør være representert i et styre. Det er svært viktig at styrets medlemmer forstår den virksomhet som selskapet bedriver. De ulike selskaper har ulike bransjemessige utfordringer og særegenheter.

Valgene til selskapsstyrene foretas i dag basert på forhandlinger om fordeling av verv mellom de politiske partiene representert i kommunestyret. En slik rekrutteringsordning for selskapene gir tverrpolitisk god fordeling i styrene, men tar ikke tilstrekkelig hensyn til

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

selskapenes behov for kompetanse. Det er i det vesentlige medlemmer av de ulike partiene som velges, dette innebærer at utvelgelsesgrunnlaget i utgangspunktet blir for snevert. Forhandlingene foregår slik at hvert parti får et visst antall styreplasser i ulike virksomheter. Det blir så en partiintern prosess å fordele vervene partiet har oppnådd i forhandlingene. På denne måten ivaretas ikke hensynet til kompetanse, mangfold og balansert sammensetning av styrene. Den eneste føringen som her gjelder er kjønnskvoeringsregelen.

For eier, representert ved kommunestyret, kan det være vanskelig å foreta utskiftninger av styremedlemmer selv der det er åpenbart at styremedlemmet ikke fungerer tilfredsstillende. Styremedlemmene er ofte medlemmer i kommunestyret. Politisk bakgrunn skal ikke i seg selv være diskvalifiserende, men andre egenskaper som økonomisk, juridisk og bransjemessig kompetanse bør vektlegges tungt.

Offentlige tjenestemenn og folkevalgte er ugildige til å tilrettelegge grunnlaget for en avgjørelse eller til å treffe avgjørelse i en forvaltningssak når de er leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling for et selskap som er part i saken og ikke helt ut eies av stat eller kommune, eller en forening, sparebank eller stiftelse som er part i saken.

Er en overordnet tjenestemann inhabil, kan avgjørelse i saken heller ikke treffes av en direkte underordnet tjenestemann i samme forvaltningsorgan.

Bestemmelsen om inhabilitet gjør unntak for selskaper som "helt ut eies av stat eller kommune". Dette innebærer for eksempel at styremedlemmer i selskaper som stat eller kommune eier, kan delta i egenskap av kommunestyremedlem når saker som gjelder selskapet behandles i kommunestyret.

Det er et krav at selskapet "helt ut eies av stat eller kommune". Begrepet kommune må forstås slik at det omfatter både kommuner og fylkeskommuner. Det spiller ingen rolle for anvendelsen av bestemmelsen om selskapet eies av flere kommuner sammen eller har både kommune, fylkeskommunene eller staten som medeier, så fremt det er 100 prosent eid av stat eller kommune. Hvis et interkommunalt selskap er medeier i et aksjeselskap som for øvrig er eid av kommuner, vil selskapet indirekte være fullt ut offentlig eid, og aksjeselskapet vil være omfattet av unntaket om inhabilitet.

Hvis det er private medeiere, vil unntaket ikke gjelde.

Begrunnelsen for hovedregelen i forvaltningsloven om inhabilitet er at personer med spesiell tilknytning til selskaper kan identifisere seg med selskapet slik at det kan bli tvil om hennes eller hans upartiskhet:

"Det kan imidlertid lett tenkes at styremedlemmer identifiserer seg med selskapet, og at det vil prege stemmegivningen i kommunestyre og fylkesting. Dette kan være uheldig når kommunen skal kontrollere selskapet eller ta standpunkt til forslag derfra." (Eckhoff/Smith: Forvaltningsrett (2006) side 198)

Hovedregelen hindrer kombinasjon av roller ved at personer med spesiell tilknytning til selskaper ikke kan være med, i egenskap av tjenestemann eller folkevalgt, på å forberede eller ta avgjørelser som gjelder selskapet. Ved at rollekombinasjoner unngås, styrkes tilliten til tjenestemannens/den folkevalgtes upartiskhet og derved også tilliten til forvaltningen generelt.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Unntaksbestemmelsen i forvaltningsloven bygger på en forutsetning om at det er grunn til å se mindre strengt på habiliteten til personer med tilknytning til offentlig eide selskaper enn til personer med tilsvarende tilknytning til privat eide selskaper.

Det diskuteres imidlertid nå om valgbarhet til styrende organ også i kommunale og interkommunale selskaper skal begrenses. Enkeltkommuner har ønsket å unngå slike rollekombinasjoner som forvaltningslovens unntaksbestemmelse åpner for. For eksempel har Oslo kommune vedtatt egne regler om valgbarhet for bystyrets medlemmer og varamedlemmer som hindrer rollekombinasjoner. Disse utviklingstrekkene kan tyde på at det i samfunnet har funnet sted en utvikling i retning av større krav til rolleklarhet og tilsvarende skepsis til rollekombinasjoner.

Kommunal- og regionaldepartementet har bl.a. under vurdering regler som begrenser valgbarheten for ordfører og varaordfører i selskaper. Fordi ordfører og varaordfører er framtrepende representanter for kommunen, vil et styreverv være egnet til å skape usikkerhet om hva hennes eller hans funksjon i styret er. For allmennheten vil det være en nærliggende antakelse at vedkommende først og fremst skal ivareta kommunestyrets interesser. Skulle det oppstå motsetninger mellom kommunens og selskapets interesser, vil ordfører og varaordfører i egenskap av styremedlem også ha en plikt til å ivareta selskapets interesser. Dette kan skape usikkerhet om rollen både hos vedkommende selv og de andre styremedlemmene. Det bør likevel være åpning for at den politiske ledelsen i kommunen kan velges som styreprerentant i selskaper som har strategisk stor betydning for utviklingen i kommunen.

Dersom rådmannen er inhabil blir også resten av kommuneadministrasjonen det. Av denne grunn bør en unngå at rådmannen blir valgt som styremedlem i selskaper som ikke er fullt ut offentlig eide.

På samme måte som for ordfører og varaordfører må det drøftes om rådmannen bør være valgbar til andre kommunale eller interkommunale selskaper selv om disse fullt ut er eid av det offentlige.

Ved valg av styremedlemmer er det viktig å klargjøre forventningene til styrene som kollegium og hvilke krav som bør gjelde både til kompetanse, kapasitet og mangfold. Disse forhold kan i det følgende kort kommenteres slik:

Kompetanse- og kunnskapshensyn:

Styresammensetningen må samlet sett gi den ønskede kompetanse og kunnskap for selskapet. Det er nødvendig med solid bransjekunnskap fra den sektoren virksomheten opererer i. For kommersielle virksomheter bør det søkes å velge representanter med erfaring fra næringsvirksomhet. God kjennskap til offentlig forvaltning og politikkutøvelse er viktig i alle selskaper.

Kapasitetshensyn:

Styreverv krever betydelig innsats. Omfanget av aktuelle kandidaters øvrige stillinger og verv må være forenlig med den tidsbruken det er rimelig å påregne at styrevervet krever.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Mangfold:

Ulik erfaringsbakgrunn vil være en styrke i styrearbeidet. Styrets evne til å analysere et sakskompleks fra ulike synsvinkler blir bedre dersom styret er bredt sammensatt. Det er viktig at det sikres en god kjønnsfordeling i styrene.

Lønns- og insentivordninger

For å tiltrekke ønsket kompetanse kan det være nødvendig med lønns- og insentivordninger som tiltrekker seg riktig styre og ledelse. Lønns- og insentivordninger bør utformes slik at de fremmer måloppnåelse i selskapene og fremstår som rimelige. Styrehonorarer bør fastsettes basert på selskapets økonomiske omfang, styrets arbeidsbelastning, styrerisiko og styremedlemmenes kompetansemessige bidrag til selskapene. Honoraret i aksjeselskapene skal fastsettes av generalforsamlingen etter innstilling fra styret.

Det er imidlertid viktig at både styrehonorarer og lønnsnivå i selskap med betydelige kommunale eierinteresser står i rimelig forhold til lønnsnivået og godtgjørelser i den kommunale virksomheten.

For de kommunale foretakene (KF'ene) og interkommunale selskaper (IKS'er) og interkommunale samarbeidsordninger (IS'er) bør godtgjørelsen følge kommunale honorarreglement. For disse selskapenes ledere og ansatte bør kommunal lønnspolitikk følges.

Kapitalstrukturen skal være tilpasset formålet med eierskapet og virksomhetens situasjon

Kapitaliseringen av et selskap, vurdert etter forholdet mellom gjeld (fremmedkapital) og egenkapital, er et vesentlig eierspørsmål. For mye og for lite egenkapital kan medføre effektivitetstap. Ideelt sett bør det for hver virksomhet foretas regelmessige analyser av kapitalstrukturen. Forretningsrisiko, bransjemessige særtrekk, prisen på fremmedkapital og finansiell styrke er alle forhold som må vurderes når virksomhetens kapitalstruktur skal bestemmes.

Vanligvis er verdiskaping over tid det overordnede mål for eier. Dette bør også gjelde for de kommunalt eide virksomheter. Som eier vil kommunen påvirke kapitalstrukturen både gjennom avkastningskrav, forventninger til utbytte, kapitalnedsettelse og ved emisjoner.

Avkastningen fra virksomhetene kan kanaliseres til eier på tre måter: Renter på lån til selskapet, aksjeutbytte, kapitalnedsettelse og verdiøkning av virksomhetenes egenkapital.

For mange av de kommunale eierengasjementene ligger det andre formål enn de avkastningsmessige til grunn for eierskapet. Disse vil kunne gå på bekostning av økonomisk lønnsomhet. Uansett om kommunen velger å prioritere andre verdier i enhetene fremfor økonomiske mål må det forutsettes effektiv drift.

Eiers løpende avkastning – Utbyttepolitikk

I alle selskaper der formålet ikke er politisk må det stilles krav om avkastning til eier. Den økonomiske risiko kommunen utsetter fellesskapets verdier for gjennom engasjement i ulike selskaper må forsvares gjennom en løpende avkastning. I selskaper der virksomheten har

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

karakter av næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.

Utbyttet kommunen hever fra sine selskaper går med til å drive kommunens velferdstilbud for innbyggerne. Et økt utbytte setter kommunen i stand til å yte enda bedre eller flere tjenester. Det er derfor god velferdspolitikkk at kommunen som eier krever avkastning på sine verdier som står i samsvar med risikoen.

Utbyttelnivået skal overveiende ta utgangspunkt i selskapets økonomiske situasjon. Likevel skal eiers kapitalbehov og eiers muligheter for alternativ investering vektlegges i en totalvurdering av utbyttelnivået.

Ulike organisasjonsformer ved kommunalt eierskap

Valg av selskapsform

Virksomhetens formål og karakter er avgjørende kriterier ved valg av selskapsform. I de tilfeller der det er behov for tett oppfølging og kontroll fra eiers side må selskapsformen som velges være tilrettelagt dette. Dette kan være viktig på områder der oppgavene er pålagt kommunen ved lov, der selskapet må samarbeide tett med andre offentlige etater, eller der kommunen er avhengig av å kunne trekke på selskapets kompetanse. I de tilfeller virksomheten bærer preg av produksjon, enten i form av varer eller tjenester, og gjerne i tillegg opererer i et konkurranseutsatt marked, vil en løsere tilknytningsform og dermed mer selvstendighet for selskapet være en fordel.

Kommunale foretak (KF)

Kommunelovens kapittel 11 gir regler om kommunalt og fylkeskommunalt foretak. I likhet med kommunal bedrift etter kommunelovens § 11, er foretaket en del av kommunen som rettssubjekt. Foretaket er ikke noe eget selskap med rettslig eller økonomisk selvstendighet. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktspartner i de avtalene som foretaket inngår. Foretaket skal ledes av et styre med alminnelig myndighet til å treffe avgjørelser i foretakets saker.

Reglene om kommunalt foretak tar særlig sikte på å gi et alternativ for mer selvstendig organisering av kommunale oppgaver. Organisasjonsformen benyttes som regel når både forretningsmessige og samfunnsmessige hensyn skal ivaretas.

Foretaket ledes av et styre og en daglig leder. Dette er obligatoriske organer. Dersom ikke kommunestyret har delegert til annet organ å velge foretakets styre, er det kommunestyret selv som velger styremedlemmene, jmf. kommunelovens § 62, 2. ledd. Kommunestyrets styrevalg skjer etter reglene om forholdstallsvalg og flertallsvalg i kommunelovens §§ 36 og 38, jmf. § 35 nr. 4.

Styret har et overordnet ansvar for organiseringen av foretakets virksomhet. Ledelsesansvaret gjelder ikke bare den forretningsmessige siden av virksomheten, men generelt forvaltningen av de verdier og oppgaver kommunen har lagt til foretaket. Det er styret og daglig leder som opptrer utad på kommunens vegne.

Det kommunale foretaket er en del av kommunen og er som sådan underlagt kommunestyret. Gjennom vedtektenes formålsbestemmelse fastsetter kommunestyret den virksomhet foretaket skal drive. Kommunestyret fastsetter derved den ytre rammen for styrets myndighet. Kommunestyret kan gjennom vedtektene eller andre typer vedtak gi bindende pålegg for foretaket.

Som en del av kommunen er foretaket underlagt kommunestyrets budsjettmyndighet. Dette betyr at de kommunale budsjettene setter rammer for foretakets virksomhet, og styret er bundet av kommunebudsjettet.

Etter kommunelovens § 69 kan styrets selvstendige myndighet begrenses ved vedtektsbestemmelse som fastsetter at nærmere angitte saker må være godkjent av kommunestyret for å være bindende for kommunen.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Kommunens styrings- og kontrollmuligheter er flere og mer omfattende i kommunalt foretak enn i selvstendige selskaper. Daglig leder i KF-ene ansettes av kommunestyret. Daglig leder står i et direkte underordnings- og ansvarsforhold til styret som igjen er underlagt kommunestyret.

Interkommunale selskaper (IKS)

Lov av 29. januar 1999 nr. 6 regulerer rettsområdet for interkommunale selskaper (IKS). Et interkommunalt selskap skiller seg både fra kommunalt foretak og interkommunalt samarbeid etter kommunelovens § 27. IKS er et eget rettssubjekt, som rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene. De har sin egen formue og sine egne inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettssaker og overfor forvaltningsmyndighetene.

Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en prosent eller en brøkdel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser.

Selskapets øverste myndighet er representantskapet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet. Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet.

Gjennom en rekke bestemmelser legger loven om interkommunale selskaper særlige oppgaver til representantskapet. Dette gjelder fastsettingen av regnskap, budsjett, økonomiplan og valg av revisor, samt vedtak om salg eller pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, eller vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne. I selskapsavtalen kan det dessuten fastsettes at visse saker som ellers hører innunder styrets forvaltningsmyndighet, må godkjennes av representantskapet. Samlet sett gir disse bestemmelsene deltakerkommunene større innflytelse over styringen av selskapet enn det aksjeloven gir deltakerne i et aksjeselskap. Denne merinnflytelsen har først og fremst sammenheng med selskapsdeltakernes ubegrensede ansvar for selskapets forpliktelser. Når deltakerne påtar seg et større ansvar er det også naturlig at styringsmulighetene utvides. Ethvert interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet. I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter. Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapets formål, selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

Interkommunalt samarbeid (IS/§27-selskaper)

Kommunelovens § 27 har regler om samarbeidsavtaler mellom kommuner og/eller fylkeskommuner når samarbeidet er organisert med eget styre.

Kommunelovens § 27 gjelder bare for samarbeid som ikke er organisert som eget rettssubjekt. Ønsker samarbeidspartene å etablere samarbeidet som et eget rettssubjekt, må de organisere samarbeidet som et interkommunalt selskap etter Lov om interkommunale selskaper.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

Styret for et interkommunalt samarbeid må tildeles en viss selvstendig avgjørelsesmyndighet, men den må begrenses til avgjørelser som angår virksomhetens drift og organisering. Dette innebærer at styrets myndighet er begrenset i forhold til det som gjelder for styret i et interkommunalt selskap. Styrets rolle og forhold til samarbeidskommunene må utformes i vedtektene.

Aksjeselskaper (AS)

Bestemmelsene om aksjeselskap er regulert i aksjeloven av 13. juni 1977 nr. 44. Det viktigste særtrekk ved aksjeselskapsformen er at deltakerne (aksjeeierne) ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital. Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapets inntekter og formue. Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Ønsker kommunen som eier selskapet å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemisjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen.

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Lovgivningen setter ingen grenser for hvem som kan være deltakere (aksjeeier) i et aksjeselskap. Denne selskapsformen kan derfor være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere.

Aksjekapitalen i et aksjeselskap må være på minimum kr 30.000,–. Aksjeselskapets øverste organ er generalforsamlingen. Generalforsamlingen er eiernes organ i selskapet.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet. Som hovedregel er det styret som ansetter daglig leder og er dennes overordnede. Daglig leder skal styre selskapet etter de planer, retningslinjer og prinsipper styret har vedtatt. Eiermyndigheten i denne typen selskap er formalisert slik at myndigheten må utøves gjennom generalforsamlingen. Dette betyr at kommunen som aksjeeier ikke skal intervensjonere uten at dette skjer i form av en beslutning fra generalforsamlingen. I generalforsamlingen kan eierne gjennom generalforsamlingsvedtak fastsette rammer og gi nærmere regler for styret og daglig leder av selskapet. Det er generalforsamlingen som velger styret.

I flere kommuner er generalforsamlingsfullmakten delegert til ordfører som igjen har mulighet til å gi fullmakt til fullmektig som representerer kommunens interesser på generalforsamlingen.

Aksjonæravtaler benyttes ofte for å detaljere forholdet mellom aksjonærene. Aksjonæravtalen kan regulere ulike eierspørsmål så som stemmerett, fordeling av styreplasser, innsynsrett, innskuddsplikt og forkjøpsrett.

En aksjonær har ulike rettigheter i et selskap beroende på hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. For kommunen er det derfor viktig at eierandelen er tilpasset kommunens formål med eierskapet. Dersom kommunen har strategiske målsetninger for sitt eierskap bør kommunen ha kontroll med selskapet ved å eie 50 % eller mer av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Dersom kommunen ønsker maksimal frihet over selskapet bør kommunen eie selskapet fullt ut. Dersom eierskapet er av mer finansiell karakter er det ikke så betydningsfullt hvor stor andel av selskapet kommunen eier.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

100 % (aksjer og stemmer)

I denne situasjonen trenger ikke eieren å hensynta de rettigheter og regler som ellers gjelder for å gi vern til øvrige aksjonærer. Et selskap eiet 100 % kan ses på som et datterselskap i et konsern, der kommunen representerer konsernet eller morselskapet.

90 % (aksjer og stemmer)

Dersom en aksjonær eier over 90 % av aksjekapitalen og stemmene i et aksjeselskap, kan vedkommende majoritetsaksjonær tvangsutløse de øvrige aksjonærene i selskapet, og konsernbidrag kan gis mellom selskap i konsernforhold.

67 % (stemmer)

Vedtak om endring av et selskaps vedtekter forutsetter minst to tredeler av stemmene. Det samme gjelder beslutninger om fusjon eller fisjon, vedtak om forhøyelse eller nedsettelse av aksjekapitalen, opptak av konvertible lån, vedtak om omdanning og vedtak om oppløsning av selskapet.

50 % (stemmer)

Eksempel på beslutninger som fattes med alminnelig flertall er valg av styremedlemmer, godkjenning av årsregnskap og vedtak om utdeling av utbytte. Vedtekter og aksjonæravtaler kan regulere behov for bredere, men ikke snevrere tilslutning ved slike saker.

34 % (stemmer)

Dersom en aksjonær har mer enn en tredjedel av stemmene, vil denne normalt ha negativ kontroll over mange av de vesentligste beslutningene i selskapet. Særlig gjelder dette vedtektsendringer.

Samvirkeforetak (AL)

Samvirkeforetak er en sammenslutning som har til hovedformål å fremme de økonomiske interessene til medlemmene gjennom deres deltakelse i virksomheten som avtakere, leverandører eller på annen lignende måte. I et samvirkeforetak skal avkastningen enten bli stående i selskapet eller fordelt mellom medlemmene på grunnlag av deres andel av omsetningen.

Ingen av medlemmene har personlig ansvar for samvirkets forpliktelser og medlemmene hefter ikke overfor kreditorene. Det er heller ikke plikt for medlemmene å gjøre innskudd i foretaket.

Lov om samvirkeforetak ble iverksatt fra 01.01.08. Denne loven gjelder bl.a. for andelslag.

Stiftelser

Stiftelsesloven av 15.06.01 (ikrafttredelse fra 01.01.05) regulerer rettsforholdet for stiftelser. En

stiftelse skiller seg fra selskapsformene ved at stiftelsen ikke har noen eiere eller deltakere. Stiftelsen er selveiende. Når stiftelsen er opprettet har oppretteren eller stifterne ikke lenger rådighet over formuesverdien som er overført til stiftelsen. Stiftelsen ledes av et styre oppnevnt i tråd med vedtektene i stiftelsen. Stiftelsen må ha et bestemt formål.

En stiftelse vil kunne være en egnet organisasjonsform for løsning av bestemte oppgaver som man ønsker å skille ut og gi full selvstendighet. Siden en stiftelse ikke kan ha eiere, kan en

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

kommune ikke øve innflytelse i stiftelsen på grunnlag av eierskap. Dette kan fremstå som en ulempe ved bruk av stiftelsesformen, men samtidig gi mulighet for å sikre verdier også under skiftende forhold.

KS Eierforum

KS har opprettet et eierform for utøvelse av eierskap i kommunal sektor. KS Eierforum er et kompetansenettverk med formål å utvikle kompetent og aktivt eierskap hos norske kommuner og fylkeskommuner, til beste for befolkningen og de selskap disse er eiere i. Eierforumet skal også på eget initiativ, være en pådriver for best mulige rammebetingelser når det gjelder eierskap.

Det er fastsatt egne vedtekter for eierforumet. Medlemskapet koster kr. 3 500,- i 2008.

Forslag til retningslinjer for utøvelse av Nes kommunes eierrolle

Samfunnsansvar

Åpenhet om kommunens eierskap

- ☐ Meroffentlighet bør være et prinsipp.
- Det skal være åpenhet rundt kommunens valg av styremedlemmer.
- ☐ Det skal være åpenhet rundt godtgjørelse til styret.

Selskapene skal være bevisst sitt samfunnsansvar

- ☐ Selskapene skal rapportere etter bærekraftig utviklingsprinsippet, det vil si å integrere økonomisk, miljømessig og sosial rapportering.

Forutsigbart eierskap

- ☐ Eierskapet skal være forutsigbart og langsiktig (ut over fire år).

Prinsipper for selskapsorganisering

Eierne skal likebehandles

- ☐ Selskapet skal gi dekkende informasjon i god tid og til alle eiere om saker som er til behandling.

Finansiering av selskapene

- ☐ Finansieringen av selskapet må tilpasses typen av virksomhet.
- ☐ Selskapet skal ha en egenkapital som er tilpasset mål, strategi og risikoprofil.

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

- ☐ Selskapet skal ha en strategi på kapitalbinding - stor kapital kan anses å ikke være ønskelig for kommunen.

Eier skal sette klare mål for selskapet

- ☐ Aktiv eierstyring krever tverrpolitisk forståelse av hvorfor kommunen er engasjert i selskapet.
- ☐ Det bør være klart skille mellom eier og kunde/bruker for å unngå mistanke om at selskap hvor kommunen står som eier forfordes i forhold til andre selskap, eller at det stilles for lave krav fra eier eller på andre måter er tildelt ressurser som gir et ekstra konkurransefortrinn.
- ☐ Hvorvidt selskapet skal utføre oppgaver etter egenregiprinsippet, eller konkurranseeksponeres, bør tydelig fremgå av vedtekter eller selskapsavtale.
 - ☐ Ved tjenesteleveranse fra selskapet til de samme eierkommunene bør det stilles krav om tjenesteavtaler.
- ☐ Gjennom krav til resultat og rapportering gir eieren tydelig signaler på hva som forventes av virksomheten. Det er naturlig at eier måler resultatkrav uttrykt med avkastning på den kapitalen de forvalter, krav til kundetilfredshet og HMS forhold, samt likestillingskrav i forhold til styrende organer.
- ☐ Det bør utarbeides en klar og forutsigbar utbyttepolitikk. I selskaper der virksomheten har karakter av næringsdrift bør en offentlig eier stille de samme krav til avkastning på investert kapital, som det en privat eier vil gjøre.

Prinsipper for kommunal representasjon

Styresammensetningen

- ☐ Styret skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets egenart. Dette legges til grunn ved valg av kommunale styrerepresentanter.

Valgbarhet

- ☐ Ordfører og varaordfører skal som hovedregel ikke velges som styremedlem i aksjeselskaper, samvirkeforetak, interkommunale selskaper, interkommunalt samarbeid og kommunale foretak. Den politiske ledelsen i kommunen kan likevel velges som styrerepresentant i selskaper som har strategisk stor betydning for utviklingen i kommunen.
- ☐ Rådmann skal som hovedregel ikke velges som styremedlem i aksjeselskaper, samvirkeforetak, interkommunale selskaper, interkommunalt samarbeid og kommunale foretak.

Styremedlemmers ansvar overfor kommunen

Styret er ansvarlig for realisering av målene

- ☐ Eierne i samspill med styret og ledelsen skal sikre god ledelse av selskapet. Herunder bør det fokuseres på hvordan eierne og styret sammen skal kunne påvirke ledelsens

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

- arbeid med utgangspunkt i selskapets behov.
- ☐ Eier bør utforme styreinstruks som beskriver styrets mandat og sammensetning, styremøtenes forretningsorden og saker som skal styrebehandles, saksbehandlingsregler (lovgrunnlag), og informasjon utenom styremøter.
- ☐ Styret skal, overfor daglig leder, på uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle mht service, kontroll, strategi og ressurssituasjon. Styret bør:
- ❖ fastsette en årlig plan for sitt arbeid med særlig vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- ❖ ☐ utarbeide plan for eget arbeid og egen kompetanseutvikling, samt evaluere sin virksomhet.
- De valgte representantenes roller
- ☐ De valgte representantene skal ivareta kommunens interesser gjennom en aktiv deltakelse i selskapenes eierorgan
- ☐ I styrene løses oppgaver til beste for selskapets utvikling og i samsvar med eiernes styreinstruks / eierkrav
- ☐ Der det er mer enn 1 representant valgt av kommunestyret skal det utpekes en fraksjonsleder som har særlig ansvaret for koordinering i forkant av eiermøter i selskapet
- ☐ I enkeltsaker av prinsipiell og stor betydning kan kommunestyret og/eller formannskapet instruere representantene

Informasjonsrutiner mellom selskap og eier, dvs. kommunestyret

Rapportering og utvikling av eierstrategien for Nes kommune

- ☐ Det etableres rutine for et årlig kommunestyremøte hvor rapporteringen fra selskapene gjennomgås og eierstrategien samlet drøftes.

Endringer i strategien og tiltak i forhold til enkeltselskaper behandles i dette møtet.

- ✓ ☐ Kommunens samlede eierstrategi utformes og følges opp av kommunestyret
- ✓ ☐ Årsrapporter og årsregnskap fra selskapene legges frem for kommunestyret
- ✓ ☐ Kommunestyrets møte i oktober forbeholdes eierstyring

Her vektlegges:

Har kommunen en tydelig eierstrategi?

Stemmer eierstrategien med dagens formål?

Har kommunens engasjement fortsatt gyldighet?

Er selskapets drift i samsvar med selskapets formål?

Hvordan er selskapets økonomiske stilling m.v.?

- utviklingen i selskapene generelt og i forhold til nøkkeltall spesielt
- risiko
- fremtidsutsikter

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

- behov/ønske om mulige endringer og tiltak
- sykefravær

Politiske avklaringer i forkant av møter i selskapene

- ☐ Før møter i selskapene kan / skal de valgte representantene fra kommunen kunne få politiske avklaringer. Dette gjelder generelt og i saker av uvanlig art eller stor betydning.

Dette kan f.eks. skje på følgende måte:

- ✓ ☐ 8 dager før Formannskapsmøte
- Representant melder inn sak/emne
- ✓ ☐ Ordfører vurderer /henter inn råd hos:
- ☐ Gruppelederne

- ☐ Rådmannen

Blir eventuelt sak:

- Åpent møte?
- Lukket møte?
- ✓ ☐ Svar til representanten om kommunens råd / syn

Delegering av generalforsamlingsfunksjonen

Eier skal fremme sine interesser gjennom generalforsamling og representantskap.

- ☐ Politisk vedtatt eierstrategi binder deltakerne i generalforsamling og representantskap.
- ☐ Generalforsamlingsfullmakten delegeres til ordfører som igjen har mulighet til å gi fullmakt til fullmektig som representerer kommunens interesser på generalforsamlingen.
- ☐ Kommunestyret velger selve medlemmer til representantskapene.
- ☐ Styrene i de kommunale foretakene er direkte underlagt kommunestyret.
- ☐ Det bør utarbeides aksjonær-/eieravtaler som beskriver forholdet mellom eierne, informasjon til eierne utenom representantskap/generalforsamling, selskapets virksomhet og valg av styret.

Prinsipper for styrehonorar/godtgjøring i heleide kommunale selskap

- ☐ Lønns- og incentivordninger utformes slik at de fremmer verdiskapingen, og skal være rimelige. Hovedprinsippet skal være at selskapene med kommuner som eier følger kommunal lønnsstrategi.
- ☐ Styrehonorarer og lønnsnivå i selskaper med betydelige kommunale eierinteresser skal stå i rimelig forhold til lønnsnivået og godtgjørelser i den kommunale virksomheten.
- ☐ For de kommunale foretakene (KF'ene), de interkommunale selskaper (IKS'er) og

Eierskapsstrategi for Nes kommune

Prinsipper

interkommunale samarbeidsordninger (IS'er) skal godtgjørelse følge kommunale honorarreglement. Utgiftene skal dekkes av det enkelte selskap. For disse selskapenes ledere og ansatte skal kommunal lønnspolitikk følges.

Forbehold om kommunal innsyns – og kontrollrett

- ☐ Kontrollutvalget skal føre kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper (selskapskontroll). Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon.

Eiermelding utarbeides om kommunenes samlede eierskapsstrategi.

- ☐ Prinsipper som gjelder hele kommunens eierstrategi fremmes en gang i året til kommunestyret – i oktobermøtet
Eierskapsstrategi for Nes kommune

Gjennomgang av Nes kommunes eierinteresser

Det foretas en gjennomgang av selskaper der Nes kommune har vesentlige eierinteresser. Dette gjelder:

1. Aksjeselskaper der kommunen er hel- eller deleier
2. Interkommunale selskaper IKS
3. Kommunale foretak KF
4. Interkommunale samarbeid etter kommunelovens § 27
5. Samvirkeforetak
6. Stiftelser; ideelle og private
7. Andre selskap (boligbyggelag, borettslag m.m.)

Gjennomgangen av de ovenfor nevnte typene av eierskap og samarbeider organiseres på følgende måte:

1. Navn på selskap/samarbeidsorgan
2. Eiere og eierandeler
3. Formål
4. Sentrale arbeidsoppgaver
5. Styringsform og organer
6. Kommunens representasjon
7. Etablerte rapporteringsrutiner
8. Kommunens økonomiske engasjement
9. Nøkkeltall fra selskapet/samarbeidet
10. Kommentarer

Denne gjennomgangen utgjør del 2 i utformingen av kommunens eierskapsstrategi. Ved fastsettelse av krav og forventinger som kommunen som eier stiller til det enkelte selskap, må en ta hensyn til de generelle prinsippene for eierskapspolitikken som fastsettes i denne saken.

Det tas sikte på behandling av selskapene i formannskap og kommunestyre i løpet av 2012.

For senere år blir prinsippene for hele kommunens eierstrategi og gjennomgang av selskapene

Eierskapsstrategi for Nes kommune
Prinsipper

lagt fram i en eierskapsmelding en gang i året.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107/KAPITTEL_5#§28